

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național (AFCN).

Sugestie de citare a arhivei:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: secolul al XIX-lea*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

This novel was digitized for the project **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration (AFCN).

Citation suggestion:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: The 19th Century*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

MUZEUL ASTRA
COMPLEXUL NAȚIONAL MUZEAL ASTRA

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU

PROIECT CO-FINANȚAT DE:
Administrația Fondului Cultural Național

ULBS
Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

ROMEO

Roman original

de

FLORANTIN.

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE
DARUITA DE Florantin
Ca 11 2 143
B.A.R.
DUBLET DAT

Iassi.

TIPOGRAFIA BUCIUM. ROMANU.

1873.

BIBLIOTHECA
ACADEMIEI

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ROMEO

I.

Mormêntul e deschis.

Pe malurile Oltului se despăturau coliliile dumbrăviloru; - şi domnului din Romani se 'nchideau ḑilele de pe pământ.

Doue flori ale vieţei sale, Ioana cea frumósă, şi Goriţă, un vitéz mititel, óches, se 'ntrebau cu ochii lăcremaţi:

—Ore de ce nu ne mai chiamă tătuca? Aşa de demult nu ne-a chemat să ne vadă! Astăḑi e atât de frumos, şi tot nu ne chiamă, să ne mai sărute. —Vitejelul adause:

—Hai, să mergem la tătuca şi aşa. —Soru-sa-i respunse:

—Ai uitat, ce ţ'am spus, că tata a ḑis să mergem când ne va chema?

Dar tu nu-mi ai spus, că a ḑis să nu mergem, când nu ne va chema. Hai, să mergem, şi'l vom vedé odată; apoi vom fugi 'nnapoi.

—Nu puişorule..... Stăi!..... N'auḑi clopoţelul?..... Aidem in fugă! Ţinete bine. —Aşa strigă Ióna şi alergă pe scări la vale, de mână ou frăţiorul seu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Obrajii loru se făcuseră foc, de bucurie.

Când au ajuns în póla scărilor, Ioana numeră: ..... „patru.... cinci“ .... și fața ei s'a făcut ca părețele; mersul ei s'a oprit; și dânsa s'a cutremurat, ca'n spaimă de mórte. Mititelul s'a spăriet și el de dânsa; s'a uitat la fața ei cu îngrijire, și a întrebat-o:

— Da de ce nu mai mergem la tata? N'auḑi clopoțelul?..... De ce te ai făcut la față ca omĕtul?

—N'auḑi clopoțelul?.... respunse Ióna cu ochii rătăciți pe la bolturile cerului: și readunându-și puterile, repede l'apucă în brațe, și zburĕ cu el cătră pădure.

—Dinsul ḑise atunci:

—Așa! Să mergem! căci auḑi, cât de frumos tot cântă clopoțelul! .....

—Dacă ar fi tăcut, ar cânta frumosu; dar el totu cântă; așa dară cântă a mórte.

—Ascultă, tatălică, ascultă! Nu mai cântă clopoțelul! Frumosu cântă acuma, când nu mai cântă? Frumosu tatălicŭ?

Ióna îl sărută lăcrămată, și-i respunse în graiu nădușitu.

Ah! puișorule, tu n'ai numeratu, că a cântat de nóue ori ..... Să mergem mai repede....

Ióna trecu în sbor prin desișele codrului.

Intr'unu desișiu era o zihăstrie naltă, cioncată și sfărmată de tóte laturile. Ioana s'a aruncatu în ea; și 'n prag a căḑutu fără sufletu în genunchi.—Ce stetea înaintea ei?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Unu zihastru, alb la faţă, în rasă négră pănă în pământu. El stetea în mijlocul zihastriei, ca şi unu imperatu poroncitoriu.

— „Tată!“ „Tatălică!“ strigară Ioana şi Goriţă! şi redicându-se, amêndoi de odată sburară la zihastru, şi'l prinseră în braţe, Ióna pe la pieptu, Goriţă pe la genunchi.

Dânsul strinse în braţe pe Ióna, o sărută în frunte, şi se plecă de sărută şi pe mititelul seu. Apoi grăi:

Ioanito! flórea cea dragă a ţilelor mele; şi tu, dulce bobocel al inimei mele! voi aţi înţelesu, cum v'am sunatu astăţi clopoţelul ..... Dar nu vŏ spărieţi! ..... Eu acuma voiu trece din lumea asta ..... m'oiu duce la dulce maica vóstră ..... şi ve voiu ascepta acolo ..... Pănă atunci tu, Ioanito, pórtă-i de grije frumuşelului meu;—iar tu, tu să asculţi de ţata. Iónito, scóte'l om inimos, drept, şi neadormitu. Invaţă'l, să scie cunósce, ce'i flóre, ce'i şerpe.—Iar tu scumpă fica mea, iartă-me că am greşit, de te am dat de tinerică aceluia care te-a lănţuit, ca'n robie. Iartămŏ pentru aceasta!... Lăcrămézã'n lanţurile tale; dar nu turbura pacea casei pentru nimica alta. Póte după furtuni se va face senin odată. Faceţi-vŏ parte dreaptă din dumbrăvile nóstre de la Olt, şi nu le 'nstrăinăţi. Fiţi una din nepoţi in nepoţi; .... Zihăstria aceasta am zidito şi am şezutu in ea, pentru ca să vĕd

 otdeuna, unde dórme muma vóstră som-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nul cel adânc; părețiĭ aceştia, coperişele aceste, au trăitu cu mine; acum iată-le căḑute de tóte laturile; nu le mai propiți; lasă ştérgă-le viforul, când va vre.,.. Acuma... Ioanito, propesce-mĕ, să mĕ duc pănă lângă marmura mormêntului ei; — — — aşa — — — aşa — — ah! — — cât mi se uşuréză pieptul, când me razim de piatra acésta! — — ah marei pacea pe bolturile ceriului! — — — — Cornelio! — —Cornelia frumóseloru mele ḑile trecute— —aştepți-mĕ tu, acolo unde eşti? — — — —Sciu bine, că me ascepți— — — Ah! dulce privesce ceriul, şi simt, că'mi mai dă putere.— Mai am câte-va clipe pe pământ. Să'mi mărturisesc dară către ceriu faptele, ceriul mĕ va inţelege prin voi, îngereii mei; şi din mărturisirea mea veți ceti şi aceea, ce vă leg eu de inimă.— — —Puişoirlor, voi nu m'aţi intrebat niciodată, de ce am ieşit eu din lume, până a nu trece de pe pământ; de m'am ingropat in intunericul Sihăstriei. Să vĕ spun dară acum: Am vroit să fug de mine, să nu mĕ mai vedu ... Pentru că eu mai demultu am fost orbu; orbu în minte, şi ghiaţă la inimă. Nisce diavoli mi-au îngheţat inima, ca să nu-i fie milă la ţipetul vĕduvei şi a orfanului, şi mi-au impaininginit ochii sufletului, ca să nu vadă, că păşim ân prăpastie, purtându pre muncitoriu mai rău decât pre câne. Odată apoi am ostenitu pe vr'o câțiva peste măsură; — ei ş'au ridicatu capetele,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

și eram pe prăpastie, când sosi unul, și, s'a jerfitu pre sine, apărându-mă. Mie, mi-au căzut solzii de pe ochi, și am văḑut, că și plugariul are inimă de omu. Tot sufletul mi s'a zguduitu,și—m'am spăriștu de mine: ce fusesemu; acuma eram altul, nu mai multu cel de mai nainte. Atunci am deslegatu din lanțuri pre toți robii, și—dacă o dinióră zbura unu urieșu pe șoimi aprigi peste hotare, și cutremura pre toți vătavii, amuțându-i asupra muncitorilor cu tunetul graiului seu; acel urieșu puternicu — — acuma-i — sihastru, — — umbră rezimată, umbră trecătóre .... Când am vḑutu lacremile lor de bucurie și mulțemire, sufletul meu a saltat în danțu fericitu. Ḑiua aceea a fost serbătórea cea mai frumósă a vieței mele .... Apoi mi-a venitu rușine de ei, pentru sudórea, ce le-am storsu mai nainte; nu mă mai puteam uita în ochii loru, și me sfiamu de dânșii, când me vedeau. Asta mi-a adusu aminte pre muma vóstră, care mă totu îmblândia, când mă vedea cuprins de urgie.—Am fugit dară din lume și mi-am făcutu sihăstria lângă mormêntul ei, ca să fiiu aprópe. Pre tine, Ioanito, te-am datu lui Nopoia pré de tinerică. O, dacă te-aș sci cum nu te șciu, aș trece din lumea asta mai ușoru ..., Dar tu fii róba păcii: câ'ți va veni și ție odată ḑiua mântuirii ..., Fii iertătóre și nu mă blĕstema! ....

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—O, tată, nu vorbi așa! că'mi zugrumi sufletul!!...

—Nu plânge floricica tatii; —iată, nu mai vorbesou așa.—Pre Goriță să'lu înveți a sta pe piciórele sale, să'l lași în lume, în aripile sale; să cunóscă și dulcele și amarulu: că apoi va puté da frunte cu viața..... Ioanito!..... remas bunu!!.... Goriță! sărută'mi mânile..... floricelele inimei mele! remas bun! ..... Vinu la tine,..... Cornelio!.... Cor—ne—li—o.....

In clipitele acele s'au făcutu doi orfani mai multu pe pământu.

II

Pumni mititei.

Pre frățiorul Ioanitei nu l'a mai vădutu nimene alergând după fluturi, nici urcându-se în vêrvurile copacilor după pui de sturzu; nu l'a mai vădutu nime riđêndu. —In đióa aceea, mintea lui a crescutu cât în đece ani. Mintea aceea l'a făcutu, đe a đisu odată cătră părcălabul Ioanei;

—De ce nu mĕ lași, să mĕ ducu la școlă? Nici pre Ionita n'o lași să mĕ 'nvețe carte! Nici în lunca mea nu mĕ lași, să cetescu cu copii!!

—De școlă ești prea micu; Iónа nu-i dascalul teu; și cu copiii nu vreu să te lasu în lunca,—în lunca—ta??... De când ai tu lunci?... Unde ai muncitu tu să ai lunci? Tu, care nu scii zmulge

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

o buriuană, și, ou tótă puterea ta, n'ai puté zdrobi unu puiu de șerpe de cei mici!

—Voiu soi eu zmulge buruene, și a zugruma la șerpi de cei mari, când voiu fi mare. Luncile tata ni le a lăsatu. Și —de carte dici, că sunt pré micu?...., apoi să scii dară, că eu sciu atâta carte cât tine!.... că scie Ionita, cum trebue să facă!..... Așa strigă tinerelul, cu ochii lui cei mari aprinși.

—Aștéaptă tu numai!.... și tu, și Iónа! așa amenința Nopoia, și se uita la el, cât mititelul înghețá de căutătura aceea; și—până 'n sară i-a crescutu mintea, ca 'n alți dece ani. Așa apoi, când s'a vědutu singuru, s'a făcutu sfatul vieței,

— Corbule întunecatu! vrei să'mi ascunși sórele! Dar nici eu nu sunt orbu ..... Vrei să'mi ascunzi lumina, ca să nu'ți potu măsura socotélile; și vrei să me ucidi, batjocorindu-mě, că eu nu sciu face nimica.... Cu asta m'ai făcutu, să iésu în lume, în aripele mele, ca să'ți arătu odată, când voiu fi mare, că nu mě poți învérti cum vrei tu!.....

In căderea serei, cine ar fi pututu străbate întunericul, ar fi vědutu pre cineva aplecându-se în ușe, și sărutându pragul; apoi l'ar fi perdutu în orbia nopții.

Dóue lacrimi în pragul casei erau mute; și nu le-a cetitu nimene.

In nóptea acéea Iónа se fură singură la sihăstrie, și întrebă din prag șoptind:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—Aice eşti Goriţă?

—Aici, êi respunse unu graiu.

Pre băietu l'au căutatu pretudindene, âncă în nóptea aceea; dar n'au datu de el nicăiri. Numai în sihăstrie nu l'au căutat.

Viforul îşi deslegase urgia peste lume, şi bătea faţa pământului cu nesce aripi mari turbate.

Băietul scăpatu din casa morţii, trecea prin codru pipăindu, şi însemnându'şi drumul la zarea fulgerelor.

Odată-i sclipiră dinnaintea ochilor trei păreţi ce se mai ţineau în picióre din sihăstrie, şi coperişul jumătate deasupra. Dinsul păşi între acei păreţi deschişi, şi se cuibări într'unu cotlonu.

Intr'unu târdiu zări pre cineva în prag. Era Ióna. Dinsa păşi pênă la elu şi-i dise:

—Ţine săcuţul acesta. Să nu'l deschidi, pănă nu vei fi de mórte..... Să ne vedemu fericiţi!.....

Ea 'l sărută cu tot sufletul; apoi iarăşi se perdu în fugă.

Fuiórele fulgerelor dănţuiau de a lungul dungiloru din vêrvurile păreţilor, şi zburau peste colţurile coperişului sfărămat.

— Brrrrr!..... se audi deodată de dinafară; şi Goriţă vêdu, cum se izbescu peste dărâmătura unui părete şase urieşi cu feţe negre.—Razele fulgereloru se oglindeau în cuţitele ascuţite de la brîele lor şi 'n ochii loru şi mai ascuţiţi.

—Brrrrr!..... Pre legea mea! Ş'au

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

perdutu minţile cei de susu cu ăstu potopu nebunu!

—Le-a mai remas câteva tăriţe în căpăţină! tot ne aprindu în cale câte o făclióră chióră.

—Ce'mi trebuescu mie fulgerele lor, ochi închişi.

—Iată, are trei păreţi mai întregi! şi o căciulă de coperişu mai jumetate!

—Măi, Nopce! scii ce-i asta? Să chiorescu în ceea lume, daoă nu-i palatulu de sihăstrie a lui Tulianu. Numai s'a cam hârbuitu.

—Haha! ţ'au furatu luminile din capu frumósele cu ochii lor, Vulture; din vulturu chititoriu ai eşitu cióră ohióră; nu veḑi, că suntem în Vatra Clónţei.

—Taci, măi Falcă; şi, decât v'ar umbla fălcile şi clonţurile în vênt, mai bine v'aţi da samă despre săptămâna asta, care ce aţi lucratu. Spune întêi tu, Falcă.

—Ba 'ntêi tu, Vulture; tu eşti căpetenia, care trebue să fie înainte mergătoriul. Ai uitat rândul? ori póte vrei să mĕ faci pe mine căpitan; iar tu să'mi fii armaşul meu?

—Falcă! tu tot lung în fălci! Îţi poruncescu, să vorbesci tu 'ntêi; şi eu tot voiu rĕmâné căpitanul tĕu,—ori îţi voiu sfărâma fălcile. Ce ai făcut săptămâna asta? Ai căscatu din fălci?

—Căscatu. Şi iată, ce am prinsu cu ele, când le-am încleştatu iară.

—Şase pungi! —Bravo, Falcă? ḑiua şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

punga.— ḑiua și punga!— —Dară tu Holeratule?... Bravo ție! tu—șepte—opt pungi!—Bune holere ai bătut, pe unde te ai holeratu cu ai tăi! —Și tu, Pumnule—ai pumnitu șepte pungi! ḑiua și punga, ḑióa și punga! tu ai pumnitu dumineca dintre sĕrbători; ai pumnit-o între lucrători!—Tu, Dungă, ai dungit—șase; tu, Tresne, ai tresnitu patru, dar măi.—Eu—eu n'am prinsu nimicu.—

——Nimic?!!

—N'am prinsu nimic;—și am prinsu, cât voi toți. Am pus lațul în gâtul—celui „putredu“; și--dacă ne vom purta după lege, va putredi bine poimâne sară.—Tu, Falcă să fii arman cu negoțu; ai înțeles?—tu, Tresne, cerșitor, cu sacul; —tu, Nópte, arnăut fugit;—voi doi, tu Pumnule, și cu Dunga, călugări greci; tu, Holeratule, călugăriță bĕtrână.—Eu voiu fi hoeriu, Nopcia din Romani.... La ḑiuă vom sfătui tot sfatul. Vĕ place până aici?

—Amin! Amin!!— — —Amin!!—

Goriță stătea înmărmuritu în cuibușorul seu. Câte a auḑitu în nóptea aceea, i s'au îngroziţu mințile; și asculta din cotlon, cu cugetarea ațintită.

Odată strigară cocoșii, că-i zori de ḑiuă Cei șepte întunecați priviră către răsăritu.

—Iată, măi! ne vĕḑu zorile! strigă Falcă! și atunci toți de-odată pocniră în picióre, strigându:

—Am întârzieţul —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Sórele ieşi cu faţa pe ceriu; şi tot gonind la umbre, săgeta cu raze în palatul sihastrului. Atunci cei şepte se furară plecaţi, pe do ceea parte

Goriţă sări în pragu, şi se uită după ei cu ochii apriuşi; şi cum se cufundară în întunecimile codrului, amenință după dênşii cu amândoi pumnişorii. Apoi s'a întorsu şi s'a opritu, unde întunecaţii îşi dăduseră sama despre socotelile trecute, şi'şi împletiseră firele viitóre; acolo a gânditu şi el tótă ţiua, şi ş'a întinsu şi el calea paşilor sei din ţilele necunoscute, col aşteptau pe drumurile vieţei din viitoru. Mintea lui îmbătrânise în nóptea aceea alţi ţece ani.

Când se atingea sórele cu pământul, atunci odată numai se culese şi ascultă...

Nisce paşi se auzeau apropiindu-se. El cunoscu pasul; şi sbură în pragu, în braţele surorii sale.

—Ah! strîgă dênsa; iarăşi te vĕdu!! ... Ne mai vedem odată!.... Acuma ânsă fugi!... La nópte voru căuta şi pe aici!.....

—Bine că am statu aici astă nópte.. Ascultă!..... ii audu .... vin .. ,.. Să nu uiţi, ce'ţi voiu şopti acuma. . , .

Ce s'a întêmplat după acésta?

Şoptiri, abia de auditu; — —unu lung sărutatu; — —lacrime arţătóre; — —unu suspinu greu; — —apoi vorbele:

„De astăţi în nouă ani—aici“... şi când sórele zbura de acole, Goriţă ple-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ca grabnicu, singurel, pe calea luminei.— — S'a mai uitatu odată îndărăt,— ş'a mai zăritu odată sora, cum se perdea în depărtare ;— —apoi s'a perdutu şi el, alergându după razele apusului cum sburau ele dinaintea lui peste hotare.

III

Pragul Tinereţelor.

Au trecut ca la nóue ani lungi.

Gorea era tîner la faţă, betrân la minte. El cetea cufundat în crisóve :

„.... Noi, cu mila lui dumneḑeu domnitoriu şi biruitoriu a tótă Ţara Românească, âncă şi unei părţi de peste munte, a Almaşului, şi Făgăraşului, tuturor dimpreună, precum şi fie căruia câte unul deosebi, ... stătură a fi domnitorii şi mitropoliţii ţerei ómeni străini nouă, cu némul, cu limba, şi cu naravurile cele rele, adecă greci ; ei nu se ruşinară, nici se temură a atinge naravul lor cel rău şi de sfintele mănăstiri domnesci ale ţerei. . . . îndrăsniră, blăstămaţii, a calca pravilele ctitorilor domnitorilor bătrâni, spurcându-şi mânele lor cu orbitóre mită . . . . . sub vicléná taină începură a vinde şi cărcimări sfintele mănăstiri. . . ale Ţerei, ale supune ruşinóse darnice altor mănăstiri de prin ţara-greciască, şi dela Agora, făcându-le crisóve de închinăcuine pe furiş, fără scirea sfatului şi fără de voia

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

soborului . . . . . "

„ . . . . . Aceste mănăstiri fiind înzestrate cu tot felul de averi, clătitóre și neclătitóre, cu odoruri,—fără gâlciavă.

„ . . . . . Iar dacă au trecut acei ani și acele ḑile, nisce străini neascultători și călcători de acest pământ, de Țara românéscă, un cârd de greci, iubitorĭ de câștiguri spurcate, au călcat Țara, făcând și ḑicând nu dumneḑeesce, au stricat cu puterea lor legatele cele bune ale Țerei, neruşinându-se de nimenea, sămănând tocmelele lor cele spurcate și grozave. Aceștia apoi au supt Țara mai jumătate de ródele ei, și le au trimes la răsăritu. Acolo apoi grecii rideau și se îmbuibau în sudórea sângelui românesc, și țara asta plângea, ... "

Și sufletul lui Gorea suspina din adâncu,

„ . . . . La care lucru bine veniseră ḑilele cuvêntului lui David, a'l ḑice și noi, cu puțintel numai schimbându'l: Dómne, veniră străinii în moșia nóstră, i'și spurcară mânile lor cu mită, și îndrăzniră a vinde și a cârciumări sfintele tale locașuri, și a goni pre moșneni, — și'n trudele și ostenelele lor a încuiba pre străini;—și suspinămu goniți în țeri străine, și lăcrimăm pribegi de reul lor . . ."

Gorea 'și luă suflet din adênul pieptului:

Astăḑi am încheietu ḑilele tinereței jocuriloru!—Astăḑi voiu să începu anii bărbăției faptelor! . . . Șepte ḑile încă —și róta anului își împlinesce al noulea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

drum.... Ioanito! me vei fi aşteptând tu óre?

Pământul s'a învêrtit de şase ori cu tóte cóstele sale cătră faţa sórelui. La a şeptea óră, dumbrăvile Oltului ţiceau remasu bunu luminei sórelui, şi se întorceau să se culce în molâtatea întunerecului,—când Iónа lui Nopcia se fura în codru la sihăstrie.

—Goriţă! şopti ea cătră păreţi.

—Iónito! strigă tot atuncia frate-seu; —şi amêndoi au amuţit întro îmbrăţoşare ferbinte.

—Ah! Goriţă, au trecut şi aceşti nouă ani fără capătu; noue veacuri de lacrimi!

—De lacrimi? Iónito!

—Părcălabul meu tot părcălab a remas. Mĕ spariu, când se uită la mine, de câte ori vine acasă, odată pe anu. Mi se rădică peptul, când îl vĕd duoându-se, cu tóte că în locul lui mĕ păzesce o clónţă întunecată de a lui, ca pre o róbă. —Dînsul numai cu grecii lui ţese ce ţese, pe cărări ascunse.

—Îl sfărâm astăţi!

—Taci, Goriţă! Nici să nu vii de astă dată la noi acasă. Tu încă nu scii, cu cine te-ai juca. Acuma îţi voiu spune şi alte vorbe, ce mi le-a legatu tata, să ţi-le spunu acuma.—Dute înapoi şi învaţă să te pricepi în legi. Aşa te vei întări în aripi mai bine. Apoi să nu conteneşci a scrie, ce fac străinii în ţéra nóstră? Să nu uiţi nici într'o sară, până nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

vei face ḑioa câto un pas macar, es se li se facă lor dreptate ; după faptele lor . . " Aşa mi-a spus vorbele tata. Tu dute şi le vei pricepe odată. Atunci cu ajutorul ceriului, póte mĕ vei putó scóte şi pre mine din ghiare bălaurului

Goriţă ascultă cuvintele cu luare aminte încordată ; şi le sapă una câte una adânc în tabla fufletului seu.

Acuma mergi sănătos, scumpul meu ; şi să ne mai vedem nu ca acuma . . . . Iată alte patru puugi . . . , . .

Dinaintea lor era un lac.—Goriţă luă pungele ; deşertă aurul în palmă,—şi îl aruncă tot în mijlocul lacului.

Goriţă ! eşti turburat ? strigă Iónа îngălbinind ca de mórte.

El respunse zimbind.

Aurul tău m'ar adormi ; şapoi cum ai puté face eu aceea, ce-mi zibu vorblip tatălui meu ? . . . . Lasemă tu în aripele mele. Aşa nu voi putea adormi . . . . Remas bun, Iónito ! . . . De azi în patru ani . . . ori în şepte ani . . . .

IV.

Pârcalabii în lanţuri

Un gemetu adâncu cutremura inima Ţerei Românesci.

In pieptul lui Gorea resuna suspinul amaru al fiilor sei ; şi el trecea din casă'n casă, din colibă 'n colibă tot în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

trebând, și ascultând cu luare aminte vorbele bătrânilor:

„ ... Din vechi trăiam alte dile. Astădi nu ne mai căută în bisericele nóstre în limba strămoșilor noștri; ne cântă cum să nu scim, ce dice. – Copii noștri vin de la carte, și nu ne putem înțelege cu ei; dânșii rid de limba nóstră românéscă, și numai grecesce vorbescu. . . . . Ne-au picurat venin în viața casei nóstre; ne-au întunecat țara de ómeni negri, călugări, și hoți . . . . Și dacă ne plângem în fața mai marilor, ei răspundu, că-i dreptate să fie așa . .

Gorea ascultă cu luare aminte gemătul seminției sale; și suspinul ei îi resuna 'n sufletu; – și apoi când remânea singuru, îi ferbea capul mii de gânduri . .

Odată apoi s'a purtat vorba în țară, că a eșit un prevestitoriu, cu cuvêntul de focu, care predică, pe unde trece; și pe unde predică, sufletele românilor reînvie. Dênsul insuflă viață nouă în tóte piepturile românesci.

Când a sosit el la mama cetăților țerei, tótă tinerimea l'a încungiurat, ascultând cuvêutul seu; și pe unde cuvênta el, călugărilor greci li se amărea capul.—

Adoua di după inchierea învățăturilor anului, s'au adunat la o mie de tineri într'o curte mare; și așteptau să sosască cineva, care să le vorbiască, ce să facă cu toții, întorcându-se, care-și la vetrele părinților.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Trei călugări greci și doi arnăuți de ai legilor, au venit, ca să fie față la cele ce se vor face.

Așteptatul sosí. Era Gorea din Romani ; cu fața aprinsă, cu ochii strălucitori, cu pieptul înălțatu. El se suí pe o piatră inaltă ; și începù a cuvânta :

—Fraților !—Astădi ne despărțim unii de alții ! Aduceți-vĕ aminte, câte am sfătuitu noi, când ne-am întâlnitu in parte câte puțini. Acuma să gândiți ânca odată la tóte, si să duceți in inimile vóstre durerea și jalea neamului românescu, și ura dușmanilor lui.—Cari sunt dușmanii cei mai de aprópe ?—Aceia, cari sunt in inima némului ; sunt acei străini, cari cutézĕ a'și bate jocu de limba nóstră sunt unii și călugări greci, veniți aice in țĕră, numai pentru ca să ne sugă sângele . . . . Voi, mergĕnd pe acasă. pe la vetrele părinților voștri, spuneți-le tot așa cum vĕ spunu eu vouă ; pentru ca să să deștepte tótă țéra ; și să măturăm cu o lovtură tot moluzul acestu inveninatu.

—Puiul învață pre cloșcă să vorbiască limba—robilor ;—așa strigă acuma unu călugăru dintr'un colțu.

—Limba robilor ? strigară acuma tinerii ;—doi le-au sărit călugărilor in cap, ca fulgerul, și i-au prins de gâtu.

—Ce să facem dintr'inșii ? întrebară ei pre Gorea.

Lăsați-i in pace ; căci nu așa cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

doi câte doi trebue să-i măturăm; ci pre toți deodată, cu legea.

- Săriți, ómenii legilor! zberau călugării. Atunci indată au sărit cei doi argați ai dreptății, și au strigat:

— Prindeți-i, măi, pro acești doi, și pre acela de sus de pe piatră, ca să nu mai vorbiască. Atunci a strigat și Gorea:

— Prindeți-i pre ei, pre acești argați uitați de lege; și țineți-i până voiu vorbi până în capătu; apoi mă voi pleca eu lor, pentru că i-am legat.

Tinerii au dat acuma drumul călugărilor; puseră mâna pe cei doi argați, și-i ținură, ca bătuți în cătușe, — până vorbi Gorea. — El urma:

— Iată, fraților! am pus mâna pe ómenii legii Mi-am pus capul sub sabia dreptății; numai pentru ca să facu o sguduitură tare în tóte piepturile românesci, pentru marea deșteptare a tot némul. — Am chemat sabia dreptății, să isbéscă în capul meu, numai pentru ca să am cuvântu, să ceru, ca ca să isbiască tot cu atâta dreptate și în capetele șerpilor, cari ne sug sângele, și înveninéză inima némului. Eu voiu cădé; însă cădérea mea, pre voi vă va aprinde; și veți striga în graiu înaltatu, să se deștepte și ceialalți frați ai noștri; să se facă un strigătu puternicu, apoi o lovitură infricoșată, care să zugrume pre toți șerpii cei plini de veninu. . . . Mamonii cei negri au izgonit dulcea limbă a ma-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

melor și surorilor nóstre ; — —ea suspină, pribégă, surgunită bicîuită din tóte locurile cele fruntașe. — —Tóte altarele de învĕțătură le-au întunecat cu graiu străinu, nențeles nouă și dușman. —Să ridicăm un stinardu de sânge, și să gonim de la dulcile nóstre altare graiul dușmanilor nostri, cu ei cu tót ! . . . . .

—Cu ei cu tot ! ! . . Cu ei cu tót ! ! ! strigară mii de graiuri însuflețite ; și se ridicară mii de pumni amenințători . . . .

Gorea urmă acuma :

— Fraților, acuma dați drumul argaților, ca să mĕ prindă ei pre mine. Voi să vĕ duceți în pace, careși la vatra părinților sei. Eu mĕ voiu duce cu aceștia ; —și păși între cei doi argați.

—Ba mergem și noi cu tine ! ! . . ba mergem noi în locul teu ! ! strigară tinerii înfocați, îl prinseră în brațe, și cu toții au plecat după argați.

Cum mergeau ei înnainte, nenumerată lume s'a luat cu dînșii. — Cei doi călugări păsiau în urma tuturor, și rideau de p'atunci : cum va ședé Gorea în temniță.

La casa dreptății s'au pus tinerii înnainte, și strigau :

—Noi am legat pre călugări și pre argați ; nu Gorea. Prindeți-ne pre noi toți, câte mii suntem, dacă vĕ dă mâna ! . . . . . Noi însă vom goni pre toți șerpii de călugări greci, dacă nu-i veți goni voi cu legea.

Vorba asta, câți o audiau, o strigau

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mai departe. Așa ea a sburat ca pojarul, peste tot orașul. Toți românii s'au aprins de acestu cuvânt mântuitoriu . . . . . .

Celor doi călugări le a înghețat risul pe buze; ei s'au ascuns sub pălăriile lor cum au putut; și s'au strecurat printr'o cotitură, ca afumați.

Argații au prins pre Gorca;—și în locu de a'l lega, l'au ridicat pe umere, lăudându'l.

A doua di nu s'a mai vĕdut picioru de călugăru în tótă cetatea;—acela, ce-i a afumat dintr'ênsa, în locu de temniți și lanțuri, a sburat din brațe în brațe, doue dile; iar de a treia di nu l'a mai vĕdut nimene.

V.

Văpaie 'n întunerec.

Un têner mergea printr'o pădure mare. Nóptea l'a prins între copaci uriești; și el tot nu s'a oprit. În stânga și 'n drépta îl amenințau mamoni negri, cu câte o sută de aripi sbulturate, și cu cóme zburlite, ridicate sus, cât abia se vedeau; pe jos, împrejurul lui săriau și se învârteau mii de pitici întunecați, cu câte o sută de strâmbături. El tot mergea înainte pe creștetul muntelui. Gândul lui cel aprins îi lumina 'n cale.

Cocoșii de departe strigau ómenilor, să se învăliască mai bine, căci s'au ridicat sburătorii de la miedul nopții; strigóicele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

alergau pe mături, grăbindu-se la trebile lor. Ciobanii și câinii lor se luptau cu lupii. Mamonii și piticii jucau împrejurul lui danțuri drăcești, și spiridușii întunerecului împleteau vêlvóie negre, și aprindeau róțe roșii și vinete înaintea ochilor lui. Dînsul tot drept înainte căuta, și calea n'o pierdea.

Odată numai se opri spărietu. Inaintea lui se aprinse o bolbotaie de focu mare, întinsu, cât un orașu, și ișe părù, că vede văpăile iadului în adâncul întunerecului.

Ce se fie acestu focu ne mai veḑutu? Arde un orașu óre? Ori din vre un iaz stătutu s'au ridicat aburii cei stricați, și 'n vênt s'au aprins. Căutând mai îndelung, vḕḑù, că focul iesă din mii de locuri, și nu se mișcă. Atunci s'a preceput, că trebue să fie un oraș, scăldat în bucurie.

Zorile începeau a se deschide; și când s'au întins raḑele sórelui peste văpaia cea de nópte, au aprins mii de stele albe, în mii de colțuri pe deasupra coperișelor celor albe de palaturi și turnuri.

—Iată orașul cel dorit! strigă Gorea; și vḕḑù în depărtare un orașu albu, așeḑat pe coastele unei dâmbe verḑi. Imprejur alte dâmbe, care de care îmbrăcată în veșminte mai bogate.

VI.

Cel roșu.

Gorea în curênd era între mai mulți din tinerii cei mai înfocați ai orașului,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

El se ținea de oparte. Dînșii au înțeles, că-i venit de departe.

Atunci Cereanu ii grăi:

—Se vede, că nu ești de aicia. Acuma vii la noi.

—Da respunse Gorea; și-i fórte frumos, a vedé orașul de pe vêrful muntelui de alăturea.

—Da mai de aprópe nu-i frumos?

—Ba-i frumosu și de aprópe.

—Ce frumusețe ai vedut într'ênsul mai ales?

—Mai ales coperișele caselor. In case încă n'am avut, când să fi intrat.

Peste câte-va clipete Cereanu ieși. Gorea privi pintre ceialalți tineri, și între dênșii vĕdú și pre unul rumenu, pré rumenu. Dintre toți, numai acela părea, că mai vrea să-i vorbiască; dar căutătura lui ĕi părea cam respingătóre. Gorea dară ieși de acolo.

In strada adoua de acolo, cine-i vine 'n față? Chiar rumenul cel de mai nainte; însă cu o căutătură blândă și binevoitóre. Inaintea lui Gorea se oprì și-i grăì:

Frățióre, vĕdu că ești străinu aicia. Eu aș voì să te însoțescu, și să-ți fiu într'ajuturiu, cât veĭ voì; voiu să-ți fiu ca frate, dacă nu-ți facu supĕrare cumva.

Gorea se simți c'a luatu în nesce brațe de frate; și acuma-i era rușine de sine, că odiniórĕ fugea de o asemenea ini-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mă. Îi părea, că ar trebui să se róge de iertare ; el respunse dară :

—Nu sciu, cum să-ți mulțemescŭ pentru bunătatea inemei tale, cu care mĕ îmbrețiședi, când nu ți-am făcut âncă nici un bine.

—Inimile se întêlnescu, fără faceri de bine mai nainte ; —numai dacă mĕ primesci.

—Care omu cu simțu sănătos să nu fie fericitu a primí asemenea bunătate ? Aşu fi o ființă pré de jos. Da ! primescu inima ta, şi-ți jurú şi eu frățietate şi credință.

Gorea a remasu nedespărțitu de Trunca. Lui îi spunea tóte gândurile sale. În mânile lui ş'a pus tótă viața sa. Odată-i a dis :

—Trunca ! Eu n'am venit de departe pentru aceea, pentru ca să petrecu ; am venit, pentru ca să vĕdu cum merge şi p'aice viața neamului românescu, şi să vĕdu, ce trebue să mai lucrăm. Trunca-i a respuns :

—Nu suntem noi óre pré tineri pentru lucruri de aceste ? Asemenea lucruri le facu bărbați mai înnaintați în ani, bărbați, cari au ajuns capete de familie. Gorea-ia întors :

—Eu nu mĕ voiu împiedeca priu familii. De demult mi-am pus legea, să rĕmân singuru, ca să nu mĕ împiedice, nici să mĕ întârdie nimica în datoriile

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

către țara mea, pentru ca să potu lucra ne'ncetat numai pentru ea.

—Mĕ miru de tine, și sunt pré fericitu, că am un frate ca tine. Nici n'am mai audit despre cineva, să aibă atâta tărie de sufletu. Tu vei ajunge omu mare; pe când eu,—sciu că voi remâne tot omu neînsemnatu.

VII

Un sóre nou.

Inspre sară a dus Trunca pre Gorea într'o grădină mare frumósă.

Gorea intră, și vĕdĕ, că tótă lumea cea alésă era adunată acolo.

—Trunca! dise el atunci; aicia să nu stăm mult; lumea se arată aice așa încât nu putem învăța mult despre aceea, cum este ea în starea sa cea adevărată. Să ne și oprim aci aprópe de pórtă.

—Bine; dise Trunca.

Gorea privì acuma peste grădină, și vĕdĕ o tărcătură de lume de tótă sama, de tótă forma și de tótă mâna. Dînsul nu se uita pe ales, ci peste tot, în tóte părțile. Ochii lui rătăceau peste ómeni Și curêndu a dis:

—Vom pleca îndată, frate Trunca.

Multe priviri frumóse s'au oprit în ochii lui cei mari scânteetori, și asupra fetei sale celei falnice și poroncitóre; multe buze frumușele au șoptit:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Cine să fie străinul acesta?

Ochii lui nu se opriau nicăiri.

Odată s'a uitat peste lume, ca pentru cea de pe urmă óră, și totodată a prins de mână pe Trunca, dicêndu'i:

—Să mergem, frățióre.

—Să mergem, respunse acesta, ridicându-se.

—Smintitule! ședi locului! respunse Gorea, smunucindu'l înapoi, și ținêndu'l pe locu. Nebunule! chiar acuma să mergem de aicia?

—Tu ai dis să mergem.

—Am dis, când era iadul aici. Acum e raiul, e ceriul înaintea mea. Aidem mai în lăuntru 'n grădină.

—Iadul—raiul—ceriul!— —cum? mai înafară—mai în lăuntru— —cum?

—Uită-te, orbule! uită-te, iată ceriul! iată îngerul ceriului cum vine spre mine, și de acolo de departe tot în ochii mei își ține ochii săi cei dumnedeesci.

—Care îngeru?

—Sórele cel din mijlocu, dintre cei doi fluturei frumoși; copilița aceea, care-și ține ochii la mine.... Ah! ca sóre-mi resare 'n sufletu!!.....

De aici înainte Gorea se învărti împrejurul îngerelului seu, ca și un fluturu împrejurul unei flori frumóse; și-i părea că nu o póte vedé de ajuns, cu atâta sete sorbiá în sufletu vederea cea cerească, precum o stea sórbe razele sórelui.

Trunca l'a scuturat odată, și i-a dis:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—Da nu vedi, că a înserat, şi tótă lumea se duce?

Gorea nu-l audiá.

Intr'un târdiu i-a dis Trunca iarăşi:

—Eu mĕ ducu. La revedere! — Gorea nu'l audia.

După acésta a trecut şi dina lui Gorea spre pórtă. De acolo s'a mai uitat odată drept în ochii lui, ca de remasu bunu; apoi a ieşit din grădină cu celelalte dinişóre, intrând într'o grădinuţă frumósă, şi le-a perdut din ochi pe după nisce tufe de flori.

Trunca-l aşteptase pe uliţă, şi i-a dis:

—Eu mĕ tem, că tu ai uitat ţara şi nu vei puté lucra pré mult pentru ea. Gorea i-a respuns însufleţitu:

—Ah! frate, ba simţescu, că m'am născut din nou; că încep o nouă viaţă; că până acum am fost un nimica; de acuma înainte voiu fi de deci de ori mai multu, pentru că de acuma-mi resări un nou sóre, un sóre, a căruia sfinte rade îmi insuflă viaţă şi putere nóuă în tóte vinele; imi re'nnoiesce tot sufletul. Ah! frate, cum s'au schimbat cu mine tóte în lume, de când le privescu cu altă vedere! cum îmi paru uşóre tóte lucrurile cele mai mari, acuma, când sórele meu mi-a dat puteri inmiite. Cât de bună s'a făcut tótă lumea, care-mi părea reutăciósă, acuma, când mĕ simtu mai tare, când simtu, că nu mĕ tem de nimene; şi când eu am fericirea în peptul meu; aş dori

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

din sufletu, cu tótă lumea să fie fericită. Aș voí, să string în brațe lumea intrégă!

Lui Gorca-i căderau lacrémile de fericire, și strinse pe Trunca în brațe. — Acesta-i respunse:

— Nu sciu, cum să-ți aretu bucuria mea.

In curênd Gorca a remas singuru.

Luna resariá. Atunci dînsul și'a redicat ochii spre ceriu, și a grăit:

— Cătră tine, lună, îmi îndreptez cuvêntul, căci și tu esti fiica celui de sus; îți mulțemescu fierbinte din adêncul sufletului, și în gândul meu cel mai curatu, căci am început viața de aicia cu o fericire nespusă; tie mĕ rogu din adêncul inimei mele, și cu focul lacremilor: păzesce'mi astă fericire pentru totdeauna, neschimbată, nentunecată, neamărită de ni o întêmplare diavolésca! — Și eu îți făgăduescu și îți juru înnaintea feței nourilor celor limpedi, că-mi voiu păstra lumina cugetului, dreptatea inimei și bunătatea voinței, neschimbate, ne'ntunecate, neclintite, totdéuna, în tóte dilele mele, și'n bine și'n reu.—

Gorca zimbi dulce, tremurătoriu:

Iară tu, față dulce și fericitóre, copilă dumnedeéscă! luminează-mi nencetat, în toți pașii vieței mele; și eu îți juru, că voiu fi fericita; și de trei ori îți juru, că și tu vei fi fericită; de ar trebui să facu chiar minuni, le-aș face, pentru pacea dilelor tale. Ah, scumpă și neasemănată copilă; nu mai pot gân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

di la altu ceva în lume, decât la cerésca ta faţă, care-mi strălucesce în cugetu, ca şi un sóre ne mai apunător. . . . . .

Gorea sbura prin visurile gândului seu, şi nu scia, cum trecea nóptea . . . ,

Când l'au sărutat raţele sórelui, dinsul s'a aprins în nóuă bucurie, şi a grăit:

—Voi, raţe curate şi binefăcătóre, fiţi bine cuvântate de către inima mea, în care aţi aprins un raiu dulce, şi aţi luminat un ceriu nespusu de desfătări gingaşe; fiţi bine cuvêntate, de trei ori binecuvêntate de către cuvêntul pieptului meu! In faţa vóstră cea smăltătă cu strălucири dumneţecsci, vede sufletul meu alba faţă a scumpului meu îngeru, cu fruntea încununată 'n raţe nepămêntene. Vĕţênd sufletul meu în voi acea faţă, ei se 'nchină cu tot focul gândului seu, şi saltă 'n sboru de desfătare ne mai gustată, în acéstă viaţă! Fii dară lăudatu tu sóre al lumii, pentru că la lumina ta mi a resărit sórele inimei mele!

Când a intrat Gorea iarăşi între tinerii de ieri, Cereanu a vĕţut strălucind pe faţa lui lumina unei fericiri nemărginite; aşa i-a ţis:

– Mi se pare, că acuma ai aflat în oraşul nostru şi alte lucruri de preţu, nu numai frumuseţele de pe coperişele caselor.

—Da, am aflat—grădini pline de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

farmece ; — —mai ales gărdina cea mare ; — - și alte grădinițe.

—Și 'n acele grădini ai vĕḑut frasini nalți, frumoși, și în grădinițe ai vĕḑut crinĭ și trandafiri drăgălași.

—Eu nu mĕ uitu numai la flori și la copaci.

—Te uiți mai mult la florile acele, cari culegu trandafirii....

—M'am uitat la tótă lumea·

—Atunci vei fi vĕḑut o ḑină de o frumusețĕ ne mai pomenită.

—Am vĕḑut multe frumóse.

—Dar pre una, mai marea lor, o vei fi ales dintre tóte.

—Pre care?

—Tótă lumea de aici se mirĕ de ea, ca de alésa frumóselor, ea e

—Cine e aceea?

—Miranda lui Turnea.

—Miranda lui Turnea! tresĕrĭ Gorea. —Intr'adevĕru, — mi se pare, că am auḑit vorbindu-se despre frumusețele ei.

Trunca intră atunci în vorbă ḑicênd :

—Gorea nu o va lua în samă nici pre dênsa El nu gândesce la ḑine, numai la lucruri pentru fericirea terei.

—Să me ierți, Trunca, respunse Gorea; cel ce gândesce la o unire în familie, acela cu atâta mai multu va sci și va puté lucra pentru înălțarea némului seu;— eu așa cred.

—Acésta e adevĕratu, adause Cereanu.

Cătră sară Gorea erá 'n grădina cea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mare, și stetea cu ochii țintiți la pórtă. Sórele de pe ceru apunea: atunci el a troserit peste tot, șoptind:

—Fugi, sóre de pe ceriu; ascundeți fața; căci mi-a resărit sórele meu.

O cunună de copile drăgălașe intră atunci în grădină. In mijlocul lor îngerul lui Gorea, ca luna între stele. Ochii ei îndată s'au întâlnit cu ai lui, făcându-și punți de raze de la unii la alții. Sufletele lor sburau pe acea punte unul la altul și se sărutau.

In acele îmbrățișeri ale inimilor lor, acele dóue suflete au cunoscut, că firea le-a născut, ca să fie una, și s'au jurat că una vor remâne în veci nemărginiți, peste viață și peste mórte. Drumul de raze dintre ele a remas drumu ne mai desfăcutu. Pe el se 'ntâlniau ele mai bine decât pe căile graiurilor. . . . . .

Când intră Gorea acasă, Trunca'l întrebă:

—Ei, s'a mai uitat la tine și adi luna ta? Gorea-i respunse:

—Ah! fericirea mea s'a îndoit astădi!

—Adevĕrat. Ar fi pré ropede, să se fi schimbat. Tot nu uită dînsele de reii și păuă adi. Vom vedé mai apoi. Eu frățesce te facu luătoriu aminte. să nu credi ori căreia. Tu mĕ iartă, că ți le spuu tóte, cum le gândescu.

Ba-ți mulțămescu, pentru că tu vrei să mĕ păzesci de rătăciri. Din aceste vedu, că-mi ești adevĕrata frate de inimă. Și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

te rogu, să-mi spui tot ce vei vedé şi vei judeca.

—Ochiul meu va vedé şi'n locul teu.

—Despre îngerul meu nu va vedé nimica reu.

—Să ne luăm bine pe samă .....

—Pentru ca să vedem lumina cu atâta mai bine; pentru ca să ne bucurăm cu atâta mai mult.

—Pentru ca să vedem—umbra şi lumina. . . .

—Când voiu lipsí eu, trebue să se uite la tine; tu să o priveşci, pentru ca să veḑi, încotro se uită; şi de câte ori nu se va uita la tine, să'mi spui. Dar şi tu să te uiţi la dînsa în locul meu.

—Voiu asculta de tine. Dar tu să nu spui nimenui nimica despre acestu lucru.

—Numai ţie pe faţa pământului . . .

Gorea in tóte ḑilele vedea pre îngerul vieţei sale, când în grădina cea mare, când pintre florile din grădiniţă cea cu tainele cele scumpe; şi de câte ori o zăria ochiul lui întrebătoriu, totdéuna se jura că este şi va fi fericită; sufletul ei nu zbura, decât pe puntea cea de raze, pe care se 'mbrăţişa cu sufletul lui; faţa ei nu strălucia, decât de desfătarea sa în fericirea lor, şi'n aşteptarea neturburată a bucuriilor din viitoriu. Dinsul totdéuna ḑicea lui Trunca:

—Am aflat flórea copilelor de pe pământu! ea e neasemănată; şi sunt cel mai fericitu pământeanu. Nici odată nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

m'a superat cu vre-o nesocotire. — Trunca îi respundea :

— Adeverat, că pare că numai la tine gândesce. Cel puţin — păuă astăḑi —

— Ce, cum înţelegi tu acésta : „păuă astăḑi ?“

— Adecă şi aḑi s'a uitat numai la tine.

— Aşa va face totdeauna !

— Lasă tu viitoriul. Bucurăte acuma de cele de faţă.

— Potu să mĕ bucuru şi pentru viitoriu. Numai îmi vine o sfială, nu cumva să pierdu astă comóră. Dar credu că aceasta-mi vine numai de acolo, pentru că bucuria mea este pré mare.

— Aşteaptă cu sfiala. — Nu-ţi înveninа ḑilele de faţă macar. — — —

— Bine ḑici, Trunca ; ce va aduce viitorul, vom vedé.

— Să fim numai gata la — tóte . . . . .

Intr'o ḑi alósa lui Gorea se 'ngâna cu alte doue frumóse, amăgindule cu nu trandafiru rosu.

— Dă-mi mie trandafirul ; îi ḑise una.

— Ba mai bine dă-mil mie ; ḑise cecalaltă, inṣiḑônduşi mânuţa după el.

Dinsa-l redicase 'n sus, pentru ca să nu i-l ieie celelalte ; dar dînsele amĕndoue se ridicaserĕ după el, şi-l mai ajungeau. Atunci a ḑis frumósa :

— Nu vrau să vo superu nici pre una ; aşa dară nu vi-l voiu da nici uneia ; dar nici eu nu-l voiu păstra. Iată, îl aruncu.

Gorea gândí atunci :

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—De mi-lai arunca mie! . . . și îndată se pomeni cu trandafirul în brațe. Dînsul l'a prins și l'a sărutat dulce.

Frumósa lui a zărit acésta; și se vedea, cum i-a strălucit fața de bucurie. —Gorea se întórse către Trunca, dicându-i :

—Saltă, fratele meu! Cum? fața ta chiar acuma se închide, când ar trebui, să se bucure mai mult pentru fericirea mea? cum? ce'i asta?

—Nu trebue, ca eu să arăt bucurie. Nu sciu cum, dar imi pare, că așa-i mai bine. Numai de privit o tot privesc, pentru ca să'i văd totu pasul.

Stăi, frate; când esti cu mine, nu trebue să te uiți și tu la dînsa ne'ncetat. Atâta sciu eu bine. M'ai înțeles? Să nu o faci asta mai mult.

—N'o voiu mai face.

—Numai când voiu lipsi eu, atunci să te uiți la dînsa, pentru ca să vadă, că eu prin tine sunt de față. Tu să ne porți atunci respunsurile nóstre.

—Incredete în mine, ca în tine însuți.

Așa treceau ,dile după ,dile. Gândul lui Gorea să întâlnia cu gândul frumósei sale pe puntea cea țesută din razele ochilor lor, și se înțelegeau în limba trandafirului. Inimile lor saltau îmbrățoșate în zboruri nalte, în șópte dulci, pre cari le auḑeau numai sufletele lor.

Dînsa odată iarăși i-a aruncat un trandafir frumos. El prinḑêndu'l, când l'a ră-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dicat să'l sărute, a vĕdut o fășică de hârtie învârtită împrejurul mănunchesului. Peptul lui s'a cutremurat de așteptare. A desfășurat hârtiuța, a cetit'o și îndată a saltat, nebun de fericire. Apoi a întins lui Trunca hârtia cea scumpă, dicĕndu-i :

—Frate, vedi, óre bine am cetit?— —

Vedi cei scris aci? Trunca ceti :

„Mor de dorul tĕu. Dacă gândesci și tu la mine respunde-mi mâne. Hârtia să o pui sub colțul cel de a dreapta.—Miranda Turnea. Dorul tĕu me înebunesce.“ Gorea strîgă acuma :

Ah! aș vroi să stringu în brațe lumea întreagă! Acuma mĕsóră-mi credința mea cătră tine. Tu vedi, că ție, și hârtia asta sfântă 'ț-am arătat-o. Da de ce ești așa de trist, chiar acuma?

—Nu mĕ simtu bine.

—Cum? Tu nu te simți bine? și totuși stai cu mine?

—Și voiu mai sta încă; până târziu; până când vei dice tu, să mergem de aicia :

—Așa dară acum îndată să mergem.

—Iți părăsesci ținta pentru mine?

—O părăsesc, pentru ca să te duc la mine a casă, și nu te voiu lăsa de la mine, până ce nu vei fi bine cu totul.

Miranda a vĕdut, cum Gorea ducea de brațu pe Trunca, pe când acesta era să cadă jos. Doftorii au dis, că i s'a redicat sângele în cap. Gorea l'a păzit di și nópte, ca și o mumă pre copilul seu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

A doua ḑi Miranda a căutat respunsul sciut; dar acolo n'a găsit nimica. A căutat respuns și în ḑioa viitóre, și în celelalte ḑile, — și înzădar a căutat: nici respuns, nici Gorea.

VIII

O umbră.

—Treceau așa ḑile după ḑile; și Gorea nu se mai vedea nicăiri. Ochii Mirandei nu mai rideau, fața ei nu mai strălucia; cântecul graiului ei nu se mai auḑia; numai suspinele ei.

După multe, multe ḑile, Miranda iarăși vĕḑù pre Gorea, cum aducea pe Trunca de braṭu. Dinsa'l întrebă cu privirea:

—Unde ai fost?.... pentru cine m'ai părăsit?

Gorea-i făcú semn, că-i respunde despre tóte.

Atunci fața ei iarăși s'a înseninat; și când a venit timpul, cu inima tremurândă a cetit respunsul lui:

„Angerul inimei mele! Moriu de dorul tĕu, și trăiescu prin gândul la tine, de când te-am vĕḑut pentru ânteia óră. De atuncia tu ești sórele meu, tu ești viața mea. Nu-ți am dat respunsu atunci, pentru că Trunca, fratele meu de inimă, n'a fost bine, și i-am purtat de grije, în casa mea, precum s'a cuvenit; și nu l'am părăsit nici un pasu. Dacă tu n-ai avé

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

o inimă alósă, te-aş fi perdut, căci te am părăsit pentru un frate; ânsă tu vei dice, că bine am făcut, si nu me vei blăstema, ci vei remâne şi de aci 'nainte steaua vieţei mele . . . . Eu moriu de dorul teu, şi— trăescu prin dorul teu! Idolul sufletului meu! şi îţi jur pe cuvântul meu de bărbatu, şi pe mormêntul Mumei mele, că pentru tine trăescu, pentru tine voiu murí în ori care clipită.

„Acuma, dacă ai fi supărată pre mine, nu-ţi ai mai întórce ochii spre mine; iar de óră ce tu nu poţi să nu laudi fapta mea, apoi me vei fericí şi de acuma 'nnainte cu scumpa ta privire, cu dumnedeescul tĕu sufletu."

„—Gorea Tulianu."

A doua di Gorea a intrat în grădină cu inima tremurândă. Iadu îi era aşteptarea, până să vadă iarăşi zimbirea scumpei sale.

Odată numai o zări de departe; şi— ochii ei erau ţintiţi la faţa lui cu strălucirea unei fericiri din raiu. Sufletul lui s'a redicat din iadul aşteptării iarăşi în ceriul celor mai dulci desmierdări.

A treia di a cetit respunsul ei:

„Scumpul meu Goriţă! De dorul teu moriu.... In dorul teu trăescu.... Ântâi te am cunoscut din lumina feţei şi a sufletului teu; am crecjut, că eşti bunu şi la inimă; şi m'am închinat înnaintea ta. Acuma vĕdu din fapta ta, ce sufletu tare şi ce inimă mare eşti. Cu acésta mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pus în mirare. Sufletul meu te laudă, şi nu scie, cum să te preţuiască de ajuns. Ah! ce fericire gustă inima mea, când sciu că gândesce la mine un bărbat, cum eşti tu. Me cuprinde sfială, când gândescu, că eu nu sciu să fiu ca tine. Dorescu din sufletu să potu şi eu, să-ţi aretu, că n'aş fi mai rea decât tine. Numai atâta potu face acuma, că-ţi spunu, că bine ai făcut, purtând de grije fratelui teu, şi părăsindu-me pre mine; şi-ţi juru, că şi eu îl preţuescu pre dinsul, ca şi tine; şi te rogu, ca totdeauna să me părăsesci pre mine, când va trebui să porţi grije de dânsul!

„Aş dori, Goriţă, să fiu cum eşti tu; să fim unul ca altul, căci atunci mai bine ne-am înţelege.

„La revedere, scumpul meu!

„De dorul teu moriu, în dorul teu trăescu.

„Miranda T.

„Nu mĕ uita!“

— Cetesce! ţise Gorea lui Trunca, lăudându-se cu fericirea sa.

Acesta a cetit, şi-i a respuns:

— Frumóse cuvinte. —

—Cum? frumóse cuvinte!“

— Da cuvinte. Gândurile nu le póte sci nimenea. Eu nu-ţi respundu despre simţemintele ei; cuvintele aceste sunt pré pré înalte; şi chiar acuma! Eu sciu, că dacă părăsesci pre o femee o clipită, fie şi pentru însuşi mumă sa, tot se simte

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

superată 'n inimă. Şi apoi dacă-ţi jură, că nu-i supărată, dacă chiar te rógă, să o părăsesci şi de altă dată, pentru altul, apoi eu în locul teu aş crede, că dînsa 'şi ascunde mânia 'n gândul seu; iar cuvintele acele netede şi dulci numai pentru aceea le spune, pentru ca să me adórmă şi să me prindă mai strins în laţu; şi pentru ca într'o di să aibă cu ce me mustra mai amar; ori să aibă pe ce se răzima, când va avé ea să ceară un lucru greu de făcut. Tu me iartă pentru cele ce-ţi vorbescu; dar vedi, că şi eu sunt în jocu; cu tóte aceste, îţi vorbescu fără părtinire pentru mine; îţi vorbescu numai şi numai cum me 'nvaţă judecata mea, gândind la fericirea ta. Judecă şi tu fără părtinire.

—Vĕdu, frate, că-mi vorbesci fără părtinire; şi credu că trebue să aibi dreptate în multe. Din tóte vedu încă odată mai mult dreptatea inimei tale, şi credinţa ta cătră mine.

In sara aceea Miranda a privit pre Gorea cu totul dulce şi desmierdătóre; să părea că-l îmbrăţişază cu privirea ei cea adéncă şi cântătóre. Atunci a şoptit Gorea:

—Când o vedu privindu-me aşa, un şerpe me muşcă de inimă. O! dacă ar fi adevĕrată acéstă privire de raiu!!— Ansă care putere pămênteană îmi póte face lumină, ca să sciu, că e adevĕrată??— — O! o! lumină! lumină! faceţi-mi lumină

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

aicea!!.. Me ducu; nu mai potu suferí, cum me privesce, și cum nu potu sci, dacă e adevĕrată astă privire ângerească, ori este amăgirea satanei!

Miranda s'a spăriet, vĕdĕndu-l, cum s'a dus.

Dĕnsul a dis în cealaltă di:

—Trunca, nu mai am inimă, să me ducu, să o mai vedu. Privirea ei me arde cu focu. Dute tu și vedi, ce-i vedé.

Dînsul a remas a casă. Tóte puterile 'l părăseau.—Când a venit Trunca, l'a întrebat:

—Ce ai vĕdut? S'a uitat la tine?

—Puțin; rar.

—Puțin dici; De ce nu mult? Rar ai dis? Pentru ce nu des? Pentru ce nu totdeauna? precum mi-a jurat! Ah! dar de atuncia au trecut dile întregi, póte a uitat cum a jurat— — —póte de atunci cumva.— —

—Nu crede tu 'ndată chiar ce e reu.

—Perdete de aci cu mângâierile tale, mângĕe așa pre acela, pre care almintrile nu-l poți ucide; cui vrei, să-i picuri veninu în inimă, mângĕie-l așa; că-l vei perde mai curĕnd. Ah, sunt cĕdut diu ceriu! Cine—cine să-mi facă lumină în acest întunericu? Cine să-mi întindă mîru stâmpĕratoriu în aceste arderi a le îndoielei?

—Eu ĕți voiu spune, cine.

—Tu-mi vei—?

—Dilele viitóre.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Tu fii tare.

—Voiu fi. Voiu să fiiu! — —

—Să mergem, să o vedem, și să—

—Nu. Eu nu me ducu. Să te duci tot numai tu. Acuma trebue să-mi scrie. Tu-mi vei aduce de veste. Apoi vom judeca bărbătesce.

Când a venit Trunca iarăși, Gorea se temea a-l întreba. Aștepta respunsul fără cuvêntu.

Trunca tăcea. Dinsul i-a dis dară:

—Dă-mi respunsul.

Trunca tăcu. Gorea întrebă încă odată:

—Dă-mi respunsul!

Tăcere . . . .

—Respunsul! omule!

—Ți-am dat respunsul, de trei ori.

—Așa dară respunsul ei este tăcerea?!!

—Tăcerea . . . . . .

—Respunsul Mirandei către mine e tăcerea?

In ceealaltă ți iarăși a venit Trunca fără respunsu; în ceealaltă iarăși, mai departe iară-și. Atunci Trunca a găsit pre Gorea 'n așternutu. Dar nu trupul îl durea . . . . .

Au trecut așa dile după dile; și Gorea n'a mai vêdut vorbă scrisă de mâna Mirandei.

Trunca mergea totdeauna, să o vadă; dar de câte ori intră la Gorea n'avea nimica, ce să-i aducă.

Din dile se făceau luni, lui Gorea nu-i venea nici o mângâere.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Era cu totul secat de puteri; când într'o sară întră la dênsul cine-va, şi l'a întrebat:

—Dumneata eşti Gorea Tulianu?

— Eu sunt. Da mĕ scii tu? mie nu sciu, ce mi se pare că vĕdu în faţa ta. Par'că nu o cunoscu, şi tot cunoscu ceva dintr'insa. Da ce'mi aduci tu?

— Nu sciu.

—Nu scii?.....

IX.

Poştă nóuă.

Miranda de mult, de mult nu vĕduse pre Gorea.

Intr'o sară târziu tremurând paşi spre un băetu, ce trăia în casa părintească; şi, după îndelungă îndoială, îi grăi?

—Ascultă-mĕ, ai umblat tu mult prin oraş?

—Am umblat.

—Cunosci bine locurile?

—Cunoscu.

—Ai merge tu într'un locu, dacă te-aşu trimete, dacă te-aşu ruga?

—Aşu merge. Da în care locu?

—Nu sciu.

—Nu scii? Apoi cum să mĕ ducu dară?

—Da ómenii din oraşu nu-i cunosci?

—Nu.

Nu face nimică. Acesta nu-i de aici.

—Spune-mi-l numai cum o la faţă, la capu, la manta; cum se uită; aşa-l voiu afla apoi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—Ți-l voiu spune. Dar mai ântâiu să-mi spui tu, nu vei spune nimenui, că te-am trimes ?

—Când va tăcé pământul, voiu tăcé și eu.

—Da de nu-i tăcé, ce să-ți facu ?

—Să mĕ spânduri de o ureche. Dar nu te teme ; că nici nu va sci nimene, când m'oiu duce, când voiu veni.

Miranda-i a dat ceva în mână, și-i a șoptit ceva la ureche. Băetul a plecat apoi să caute pre un omu, nesciind, pre care, nesciind unde.

Miranda l'a așteptat o di 'ntreagă, și de dece ori a murit, nevĕdĕndu-l viind. —A doua di l'au aflat în grădină, dormind po nisce paie. Dinsul pre toți i-a făcut, să crédă, că de ieri s'a culcat acolo, și a uitat să se trezească.

Necunoscutul cel de nópte a dis cătră Gorea :

—De aci dimineață te căutu, nesciind cine ești, nesciind unde esti. Diua ți-am dat de urmă, și acuma nóptea te găsescu ; ține.

Gorea primi—o scrisóre !—De la cine-i ; întrebă repede.

—De la—Miranda lui Turnea.

—Nebunule !

—Cetesce.

Gorea cădù pe un jâlțu, și ceti :

„Goriță! scumpul meu ! Asta-i a douĕ-spră-dece scrisóre a mea, de când nu te mai vĕdu, de când nici un semn de viață nu-mi dai ; a trĕi-spră-dece scrisóre nu ți-o voiu mai scrie, pentru că nu sciu, ce mĕ voiu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

face. Ţi-am tot scris, neputênd crede, că tu să nu mai vrei a audí despre mine. Dar am vroit, să mĕ încredinţezu deplin despre aceea, ce faci, de aceea ţi-am trimes pre băetul Doimiţă de la noi. Ba chiar mĕ temu, să nu ne jóce pre amêndoi o mână de talhariu. Tu me iartă! Nu vreu să facu nimenui nici o strâmbătate; dar aşa sunt eu. Imi vine pré greu a crede, că tu să nu poţi scrie vre un semnu, vre un singuru cuvêntu, pentru ca să me 'ncredinţezu, că trăesci într'adevĕr. Eu uitându-mĕ de câte-vă ori în ochii lui Trunca, nu sciu cum am simţit, că eu nu m'aşi puté încredé într'ânsul. Mie-mi fulgeră prin capu multe gânduri“.....

Cuvintele aceste se făceau ĭacări şi pojaru în ochii lui Gorea. Nici nu putù ceti mai departe; ci deodată sări în picióre, şi căută împrejurul seu cu amărăciune nemărginită, gemênd:

—Ah! şerpele! diavolul! juru, că dânsu-i şerpe. Apoi sări la băetu şi-l sărută, dicându-i: Doimiţă am să te fac fericit, pentru că-mi ai adus în mână acéstă scrisóre, . . Dar unde-i acel şerpe înveninatu; ca să'l sfărâmu în mii de bucăţi!!... Aidem! chiar acuma! Acésta-mi a reînviat tóte puterile!! . . . Dar nu . . . nu; mai întĕi să me duc să privescu, odată macar, cătră scumpa casă, care cuprinde în sinul sĕu pe nepreţuitul meu îngeru.

— Fă-mi respunsu întĕi mie, să-l duc,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—Iată, îl fac. Vino cu mine ca să vedi singur respunsul.

Când a ajuns Gorea drept Turnea, a remas pe loc, ca înmărmurit, și a șoptit:

—Iat'o!! . . Ce-i? . . ce face? . . . plânge?! Ah! cât amar Dumnedeule! . . și cât dulce!! . .

Atunci îi șopti unu graiu din întunerecul nestrăbătut:

„Treci înainte ori-ce pământeanu vei fi. Inzădar te opresci. M'am deșteptat eu mai de diminéță, decât tine, și tu ai întârdiet.“

Lui Gorea i s'a părut, că-i șoptirea unui cunoscutu. Așa dară a gândit:

—Acuma me duc drept la dênsul a casă. Me duc în ponorul șerpelui! Dumnedeule! ce socotele'i voiu cere . . . . .

X.

Ce-i in ponorul șerpelui?

Intrând la Trunca, s'a vědut singur. A căutat între hârtiile de pe masă. N'a aflat nimica. A căutat mai deamănuntul, și—sub hârtia cea mare întinsă pe masă, a dat peste scrisori! Cu sete de focu deschise pre cea ântêie și ceti:

„Goriță, sufletul meu! De dorul tău moriu, în dorul tău trăescu. . . . Nu gândescu, decât la tine, ...„

Goriță nu ceti până în capătu; ci apucă pre a doua:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Goriță sórele meu! pentru ce nu te mai vĕdu aprópe de mine? Pentru co m'ai părăsit atâtea dile? . . . . "

Gorea apucă pe cea următóre:

„Scumpul meu! Cu ce te-am supărat așa de mult, că nici nu-mi rĕspunḑi la scrisorile mele? . . . . "

In cea următóre ceti:

„ . . . . . Dacă te-am supărat, nu trebue să taci. Tăcerea ta mĕ omóră. Mustră-me mai bine . . . . "

In tóte cele-l-alte ceti numai sêmțĕminte fragede, blânde; cuvinte dulci și suspine:

„Ah! ce săgeată a fost în inima mea, când, în locul scrisorii tale, am vĕḑut scrisórea lui *Trunca!* Dênsul îmi scrie, că tu nu poți scrie. Tot mi-a făcut și bucurie, căci am audit macar și numai dóuĕ cuvinte despre tine . . . . "

„Îți tot scriu, -îți tot scriu; și tu nu'mi rĕspunḑi nimica. Eu am început a crede că Trunca nu-ți dă scrisorile mele."

— Da, strigă Gorea cu amar nespus; „fratele meu de inimă" nu mi le-a dat! nu mi le-a dat! Orbul de mine! . . . . Dar să vedem, nu mai este ceva aicia . . O scrisóre a lui!! cătră dênsa!!!— — —

Frumósă Mirando. Gorea merge tot mai rĕu. Poți judeca dintr'aceea, că nu-ți póte scrie dóue cuvinte. Sĕrmanul, nu credu, să se aleagă ceva viață de dênsul.

Ânsă, dacă vre un sprijin tare și cre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dinciosu pentru viață și mórte, — eu sunt fratele de inimă a lui Go . .

—Aci ți-a venit clipita, în care trebuia să te duci, ca să o vedi, ca să-i fii sprijinu puternicu, pentru viață, și pentru mórte! ha! ha! ha! ha! Cum ai soris? De mine nu credi că se va alege multă viață? . . . cum? dar nu credi și aceea, că de tine se va alege multă — —multă —mórte?! . . cum? nu o credi și asta? fratele meu de inimă! . . . cum? . . .

Doimiță a plecat atunci acasă.

A doua di a cetit Miranda rĕspunsul:

„Mirando! am prins șerpele, care-mi a ascuns tóte unsprădece scrisorile tale. Acuma sunt în ponorul lui. Îl aștéptu, să sosească; și-i voiu cere samă. Coriul cu tine! . . . “

Inima ei o sugrumă o grózăde mórte.

Sira la masă, bătrânul Turnea spunea, între noutățile dilei:

—Adi dimineață unul, Trunca, s'a găsit mórt grabnic. Ómenii legii au prins pre femeea din casa lui, și au pus ochii și pre unul, numit Tulian, care singur fusese la Trunca sara trecută. Mirandei îi îngheță sângele.

Turnea urmă:

—Care-i vinovatul, nu se póte sci încă.

—Femeea-i, Tulianu, nu; dise Miranda, uitând, ce face.

—Cum? se miră tatăl seu, tu scii? Ce-i ásta?

—Nu, că sciu. Dar așa credu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Ce săgeți iau sfâșiet inima bietei copile, sciind că numai pentru Tulianu ia venit mórtea lui Trunca. Gróza a uscat-o de mórte

Adoua-zi urmă Turnea cu noutățile:

— Astă-zi s'a aflat, că nu-i vinovatu nimene la mórtea lui Trunca. Pre Tulian nici nu l'au prins.

— Cum să-l fi prins? ḑise Miranda eșind cu sufletul ca dintr'o temniță sugrumătóre, cum să'l fi prins, dacă nu era pentru ce? Eu juram, că dênsul nu putea să fie vinovatu.

— Pentru ce? cum? Tu jurai despre un străinu? Ce-i asta? Cum jurai tu?

Mi l'au arătat alții, și am vĕḑut în ochii lui atâta bunătate și credință, cât ori când aș jura, că unul ca dênsul nu póte face nici o strâmbătate, în viața lui.

•

In sara sciută, Trunca s'a întors târziu acasă.

Ce-i asta, șoptí el. Cine să fie în casa meo, cu lumină, așa de târziu?

— Cine-i aicia? întrebă el; și deschise ușa.

Când păși peste pragu, îl cuprinse o gróză, neauḑind nici un rĕspunsu.

In casă apoi zări pre — Gorea, — cu scrisorile Mirandei într'o mână, și — cu scrisórea lui Trunca, — într'alta.

Dacă l'ar fi trenuit fulgerul, nu l'ar fi lovit o gróză mai mare.

Gorea sări in picióre. Trunca aștepta, să-l sfâșie; scóse dară un pumnariu, și-l

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

redică asupra lui Gorea. Acesta fulgeră din ochi, sări odată asupra lui, fără armă, şi Trunca nu mai avú putere de a-şi stringe pumnariul destul de tare. Gorea il-a smuncit din mână. Trunca alergă în napoi până la o fereastă, o sparse, şi se ţinù de crucile ei.

Nici unul nu ḑisese încă nici un cuvêntu. Muţit îngrozitori, se luptaseră cu ochii şi cu mânile, înfiorându-se unul pre altul de mórte. Muţi, îngrozitori, îşi făceau socoteli înfiorătóre. Spaima lui Trunca nu avea nume în limba omenească. Amărăciunea lui Gorea nu cerea cuvinte.

Amêndoi stăteau ca într'o ameţală do gróză. Nici unul nu sciea, ce va să încépă celalaltu. Fiecare se aşteptă, că celalaltu va începe lovitura. Cum se ţineau aţintiţi în ochi, tăcerea lor era graiu mai cutremurătoriu, decât tóte urletele.

In cugetul lui Trunca ardea ura pentru că Miranda nu putea să fie a lui, ruşinea sa şi gróza de dreapta mânie a lui Gorea. Tot sângele-i clocotea la capu.

Privirea lui numai ce de odată îngheţă; sângele'l zugrumă, şi-i luă puterile; apoi i-a rupt un firu ḑe viaţă; şi dênsul căḑù peste fereastă afară, ca unu perdutu afurisitu Aripa ferestii s'a rupt din zidu, si l'a acoperit cu crucile ei cele sfărămate.

Adoua ḑi Miranda a zărit pre Gorea. Ochii lor iarăşi au ţesut puntea cea de raze . . . şi s'au îmbrăţişat din nou,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

sub unu ceriu mai seninu, mai luminatu, decât mainainte.—
Pe Trunca nu l'au găsit adouazi nicairi.

XI.

Cei morți-n'au murit.

Ţilele dulci s'au făcut luni luminate; şi Mirandei şi lui Gorea le părea un vis de desfătări.

Ânsă de la un timp pre Gorea l'a cuprins o tristeţă grea, fără ca să scie pentru ce. Sufletul lui doria, să spună fericirea sa cătră o inimă credincióşă, dar căreia? de tóte se temea. Singurătatea-i era tot isvorul tristeţei sale.

Pompei! Pompei! suspina dênsul, ţicênd: câtă fericire ar fi pentru noi, a ne spune unul altuia tóte. Tu numai din ceea lume mĕ auţi póte. Dar sin gurătatea acésta mĕ ucide!

Gorea s'a dus iarăşi în societatea tinerilor celor părăsiţi; ânsă cu gândul, de a nu-şi arăta inima, decât după o mare precugetare.

Cereanu vĕţù pre fratele sĕu şi-i grăi:

De când ţ'ai perdut pre fratele teu de inimă, tot singur te vĕdu, şi trist. Pentru ce nu vii între noi mai des?

—Iată-mĕ, am venit de acuma·—Dar — ce vĕdu?— cinci dumnealui? pare că-i străinu.

—Da, acuma a venit la noi.

BIBLIOTECA UNIVERSITĂŢII DIN CLUJ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—Semănă prea mult cu un frăţior al meu, care a murit,— aşa cred, căci n'am auḑit despre dânsul nimica, acuma de mai mulţi ani de ḑile.

Atunci grăí străinul:

——Ce vĕd? ce aud?—eu jur că tu eşti Tulianu!!

—Aista-i graiul lui—Pompei!!!! Ah! morţi ne-am creḑut amândoi; şi acuma reînviem iarăşi amêndoi!...

—Am reînviet amândoi, unul pentru altul. Acuma-mi pare că nu mai sunt în loc străinu.

—Şi mie acuma-mi pare că sunt acasă înaieve. Dumnezeule! cât te-am mai plâns! dar tu unde ai fost atâţa ani?

—În ţĕri depărtate.

—Şi când ai venit iarăşi în ţéra părintiască?

—De mai multe ḑile. Dar numai astăḑi îmi pare, că am sosit bine. Tu Cereanule, să me ierţi. Şi pre tine te iubescu tot ca pre un frate; dar cu Tulian suntem una mai demult; şi fără dênsul tot îmi părea, că mai doresc pre cine-va, Me ierţi tu?

—Te iertu; te iertu; ânsă să spui şi tu lui Tulian, să nu se ţină ḑeparte de mine.

—Goriţă; Cereanu e fratele meu de inimă; şi eu fratele lui. Fiţi una şi voi de acuma.

—Cuvêntul lui Pompei e lege pentru mine. Cerene, sunt fratele tĕu.

—Şi eu al teu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

XII.

Corbii croncănescu.

Miranda din ḑi în ḑi înfloria mai pompos; din ḑi în ḑi crescea numerul acelora, cari se mirau de frumuseţele ei, şi visau despre faţa ei. Multe inimi tinere ardeau de dorul ei. Iar dênsa nu lua scire despre nimene altul. Sufletul ei era a lui Tulian.

Asta n'a putut să rĕmână în ascunsu; şi mulţi din cei neluaţi în samă aruncau ochi ameninţători asupra lui.

Odată cetí el într'o scrisóre de la Miranda:

„ . . . . Scumpul meu! Trebue să te păzĕsci de ómenii cei nesimţiteri. Ieri a spus cineva tatălui meu, că tu eşti omu rĕu. Eu nu credu asemenea cuvinte. Numai te rogu, să te păzesci, cât se póte de bine. A ta în vecie: Miranda.„

Gorea a mai audit, că unul vró să ò fure cu puterea.

— Sciu eu, ce voiu face, a zis Goroa.

. . . . . .

În zilele acele scria un tênĕru o scrisóre:

„Miranda dumitale se înţelege cu tênĕrul Sucaru, cu Vancu, cu Tenea, şi cu unul, Tulian. Păzesce-o bine, ca nu cumva lauda casei tale să pătimiască ce-va prin gurile cele fără de lege.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Deasupra a scris: „Domnului Doimir Turnea, Domniei Sale.

Şi cine a scris aceste cuvinte, acela era Tulian.

După ce a scris-o, a dat-o prin un omu în mâna lui Turnea.

Lui Turnea îi bătuse la ochi de demult, că Miranda lui gândesce la Tulian. In câte-va ţile a vĕḑut mai bine; şi s'a încredinţat deplin.

Puţin după acésta a cetit Gorea:

— „Goriţă! In faţa mea şi 'n auḑul meu numai rele se vorbescu despre tine. Tu scii, că eu nu le credu. Dar îmi sfâşie inima, când le audu. Păzesce-te scumpul meu, de toţi cei rĕi, cari au făcut pre tatăl meu să crédă atâtea rele despre tine. Gândesce-te şi la viitoriul nostru. Eu ôţi juru pe cuvêntul meu, şi pe fericirea mea, că numai a ta voiu fi în acéstă viaţă! Gândesce-te la vitioriu, scumpul meu! A ta pentru totudeuna —

Cereanu zise odată cătră Gorea:

—Goriţă tu vrei să-ţi iei soţie; şi nóuĕ nu ne ai spus nimica. De la alţii trebuì să aflăm. Pompei il molcomí:

— Lasă, frate Cerene, lucrurile aceste nu sunt gingaşe; nu se spnu nici fraţilor, până nu sunt făcute gata.

— Apoi noi de ce le-am auḑit din lume?

—Pentru că veduviţa Aleanca e femee; dênsa nu e aşa de tare, ca Gorea. Dênsa încă de fală a spus în lume, că se cununĕ cu un tinerel alesu, cum e

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Goriță al nostru.

—Nu mai potu tăcé, grăí acuma Gorea. Vĕdu, că voi nu rideți numai, ci vorbiți lucruri auḑite în lume; și-mi pare că visezu. Eu? mĕ cununu? Mĕ cunun cu Aleanca? Ah! Cum ați putut crede voi una ca acésta? Pompei respunse:

—Acuma se cunună mai multe părechi; e timpul cununiilor. Chiar și flórea copilelor de aicia, Miranda lui Turnea—

—Cine? Cum ai zis? nu te-am auḑit. Mai ḑi odată: cine?

—Miranda lui Turnea, se cunună cu Tolduru.

—Stați! stați, fraților! Noutățile vóstre cadu ca nisce tresnete asupra capului meu. Să le luăm pe rêndu: cum ați zis. Eu mĕ cunun cu Aleanca!, Așa vorbesce lumea? Și mai cum? Dacă mĕ cunun cu cu Aleanca, apoi Miranda lui Turnea se cunună cu Tolduru? Așa ați zis? cum ați zis?

—Așa.

— Așa! așa! cuvintele vóstre: „așa, așa“ îmi fulgeră prin crieri! Imi pare, că sunt într'o casă de visuri cumplite. Și tot vĕdu, că nu sunt visuri.... Așa darĕ tot ești femee și tu?.. Indată ce'ți a mințit lumea, că eu mĕ cunun, te ai grăbit și tu! Ah! tot nu ești ângeru cu credință tare; tot ești femee neputincióasă și tu, ca multe altele. Trestie legănată în vênturile 'ntêmplărilor....

—Goriță! Goriță, strigă Cereanu; juru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

că tu iubesci pre Miranda lui Turnea!

— Nu jura; căci nu o mai iubescu. Ah! n'am iubit'o— —

—N'ai iubit'o?

—N'am iubit'o; m'am închinat feței ei, precum se 'nchină credincioșul feței ceriului, precum— —precum— —Dar ce „precum“? Nu se póte asemăna acósta cu nimica din lumea cea cunoscută! Ah! — —capul meu! mai ține! mai ține!— —să nu te sfășii încă; pentru că— — — pentru că mai avem de lucru— — —mai avem să vedem pre o— —pre o diavoleasă, și să o— —trimetem în iadu, acasă, cu diavolii! locașul lor nu e pe pământu. Aici trebue locu ómenilor celor nenorociți, pentru ca să 'ncapă nemărginita lor durere— —Ah! fraților! stați cu mine, nu mĕ părăsiți! — — —

—Goriță, zise Cereanu, dară Miranda te a iubit? Asta nu mi-ai spus'o încă. Te a iubit Miranda?

—Nu m'a iubit! — —

—Nu te a iubit?

—Numai s'a ris de capul meu! — — Ah! Aspidă, scorpie înveninată!

—Dacă zici, că nu te-a iubit, apoi cum să aștepți, să nu iubiască pre altul?

—Dacă zicu eu că nu m'a iubit, — „zicu“ eu. Și cum să nu zicu? Dênsa s'a jurat, că mĕ iubesce; dar acuma vĕdu că jurămintele ei au fost jurămintele șerpóicelor!

—Ai judecat tu bine lucrul?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Judecați și voi. Indată ce aude cuvintele reutăcióse, că eu m'aș fi cununând cu alta ; dênsa îndată crede tóte țesăturile diavolesci ; și e gata a mĕ uita, și — oh ! a gândi la altul ! ! ! Și pentru ca să judecați drept, cetiți tóte scrisorile aceste.

Pompei ceti deamĕnuntul tóte scrisorile, de la cea întĕie până la cea de pe urmă. Apoi grăi :

Goriță ! de trei ori fericite Goriță !

—De trei ori fericite ? cum ?

—Credi-mi tu, când judecu eu ceva după ce cugetu de ajuns ? Credi-mi tu atuncea ?

— Credu. Tu ești filosofu.

— Apoi dară iată, că eu ți juru, că inima Mirandei a fost a ta —

—A fost a mea ? „fost ! “ Asta ți-i filosofia ?

—A fost a ta, este a ta,—

—Și va fi a mea ! Așa dară ?

—Și va fi a ta pentru totdeauna. Asta ți-o jur. Asta o vei vedé.

—Ah ! Mi-ai mai dat putere. Și cum ai judecat tu așa ? Spune-mi și mie. Așa mĕ voiu mai întări.

—Iată cum : O ființă, care n'ar fi simțit așa, n'ar fi scris așa ; numai cine a gândit și a simțit într'adevĕr astfel, numai aceea le-a putut scrie tóte, precum le-a scris. Cel ce a scris astfel, a și simțit într'adevĕr. Tóte aceste le-a scris Miranda ; așa dară Miranda a și simțit așa.

—A și simțit așa ! Ah ! dulce filosofie !

—Acuma cine simte așa într'adevĕr, nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

se póte schimba, precum zici, și să iubiască pre altul; așadară Miranda nu s'a schimbat în simțementile ei cătră tine.

—Așadară nu s'a schimbat. Ah! dulce silogismu! scumpu silogismu!— —Dar eu uităi. De ce se cunună dară cu Toldur? de ce? de ce? asta să mi-o deslegi.

—Se cunună cu Tolduru, pentru că—

Stăi aci!! aruncă-ți în focu tótă filosofia, căci tot nu mĕ scóte fericitu, precum ai zis: „Se—cunună cu Tolduru—

—Stăi, să zicu până în capetu: Se cunună cu Tolduru, pentru—

— Nu mai zice mai departe. Până aci 'mi ajunge, pentru ca să-mi sfâsie peptul. Nu zice mai departe.

— Ba zicu :— — Se cunună, pentru că—

—Pentru că ?— —

—Pentru că—nu se cunună cu Toldur!

— Nu se cunună! — — așa ai zis? Nu se cunună.?

—Ba se va cununa—

—Cum? Se va cununa?— —

—Cu tine. Asta-ți-o juru!

Ah! dulce filosofie! drăgălășe filosofie! Dar apoi vorbele lumii că se cunună cu Tolduru, de unde vinu?

— Dar vorbele lumii, că tu te cununi cu vĕduva, de unde vinu?

—Ah! dacă ar fi și acele numai țeseturi!!

—Sunt numai țeseturi. Vei vedé și tu. Eu sciu.

—Mi-ai dat viață.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Tu să nu crezi îndată tot ce-i mai reu.

— Ah! frate, scirile acele — mi-au sunat, ca nisce trăsnete, încât nu sciam pe ce lume sânt. Dar acuma vom vedé. Astăzi trebue să vie Doimiță cu scrisórea ei.

— Vei vedé.

In ziua aceea Doimiță n'a venit. A treia zi n'a venit.

Gorea-l aștepta ca pre Dumnezeu.

A treia sară iarăși erau împreună cei trei frați.

Gorea a grăit cătră Pompei:

— Pompei, — aceste trei zile iarăși mi-au ars viața, care — mi-o 'nsufla seși. Doimiță n'a venit de atunci, chiar de atunci. Am sta-i un semnu, din care eu multe aș pu' té 'nțelege. Chiar de când se vorbesce că se cunună cu Toldur, chiar de atunci nici nu-mi trimete nici un respunsu. Și acuma — — să-ți spunu lucrul cel mai îngrozitoriu: De atuncia, de câte ori ne întâlnim, dênsa-și întórce ochii într'altă parte! ! O!

Nu mai erau ierburi pe fața pământului, cari să fi putut liniscì pre Gorea. Dînsul vedea pre Miranda, cum îl privia rar, ori nu'l privia de locu. Dînsul o întrebă cu privirea. Și cum nui venia nici un respunsu, el tot mai mult, tot mai mult credea, că dînsa-l uită.

— Ce să fie, de nu'mi mai trimete nici un respunsu? Nici nu ved pre Doimiță nicăiri. Stăi! Ah! ce lumină! pe óte Doimiță nu'i mai mult pe aice! Dómne, acuma

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

îmi face bucurie pe cât nu'l vedu ; căci tot gândescu, că de aceea nu'mi trimite Miranda respunsu, pentru că nu are, prin cine. Când l'aș vedé acuma pe aicia prin orașu, m'aș spărie de el. O ! dar, dar de ce nu se mai uită la mine ca înainte ? Asta me sfâșie și me arde mai amar.

Lupă această judecată de câte ori vedea Gorea pre Miranda, o privea cu o nespusă durere, și o tot întreba ; iar de respunsu nu vedea alta decât rar câte o privire durerósă, cât i se sfâșia sufletul. Un prietin a întrebat pre Turnea, dacă ar vrea să primiască pre Tulian în casă. Bătrânul a respuns : Câte rele am audit despre ênsul, nu vreu, să fim prietini. Acósta la amărit peste măsură.

Luni i luni treceau în dureri și în suferințe fășietóre, pre Gorea tot mai mult îl părăsea puterile. Ziua lui nu era zi ; nóptea luinu era nópte ; viața lui nu era viață.

Adeseorizicea către frățiorii lui :

— Bine ședeți, că nu me părăsiți nici ziua nici nóptea. Numai dulcile vóstre îngrijiri mai nu sufletul în mine, după câte fulgere a lovit în peptul meu.

— Pompei zise odată :

— Par'că vîu, cum va veni o zi, în care îți va străluci sórele vieței din nou, și de atunci ași nu'l va mai puté întuneca nici un nouru.

Cereanu num ce odată zise de la fereastră :

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Iată, ved pre Doimiță! Gorea se spăriă:

— Doimiță aici! ah! sunt perdut; dar chemați'l în casă, să-mi despletească tainele cele sfășietóre.

Doimiță intră. Gorea-i strigă:

— Fii afurisitu, că te vĕd pe aicia! dacă te-aș ști departe din acestu orașu, te aș binecuvânta

— Apoi am fost eu și departe, acuma viu.

— Acuma vii? Fii dar bine cuvêntatu!

— Astăzi am venit de la țară, și Mirița m'a și trimes aicia.

— Dar cine te-a trimes la țară?

— Bătrânul Turnea.

— Turnea? póte scie că tu vii la mine?

— Asta nu o póte sci nimene.

— Când te-a trimes la țară?

— Adoua ți după nóptea in care m'au ucis dracii ceia. M'a trimes să me fac sănătos.

— Dracii? sănătos? Ce sănătate? Care draci? . . .

Care? Da cine-i a vedut? Nisce draci, în nóptea aceea, când îți duseseм cel de pe urmă respunsu la Mirița. Acuma iată altu respunsu·

Gorea ceti:

„Goriță, Goriță, scumpul meu soțu! lumea vorbesce că tu vrei să te cununi cu veduva Aleanca. Dar ce să zicu? lumea vorbesce și aceea, că și eu vreu să mĕ cunun cu Toldura. Nu pot crede, că tu să me părăsesci pre mine, chiar nici atunci, când ai fi auțit și tu vorbinduse, că eu vreu să me cunun cu altul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Tu scii, câte vorbesce lumea, tu scii câte face chiar. De aceea eu nu cred că tu să me părăsesci. Cu tóte aceste m'a pus pe gânduri aceea, că tu nu'mi ai respuns la scrisórea mea cea de pe urmă, ce să fi fost óre? Ah! ce zile amare am trăit pe cât a fost Doimiţă la ţară neputând vorbi cu tine. Laudă ceriului, acum a sosit; şi eu me voiu lumina despre tóte. Credu că şi tu vei fi suferit multu. Vedeam durerea pe faţa ta de câte ori te priviam. Zicu că vei fi suferit, pentru că eu nu me potu îndoí despre iubirea ta; ori dacă tu tot m'ai fi părăsind, atunci îţi zicu, fii fericit Goriţă! fii de trei ori fericitu! Dar eu tot te voiu iubi pre tine. Te voiu blestema şi te voiu iubi. Ânsă eu credu scumpul meu, că nici tu n'ai creḑut cele ce se vorbiau despre mine? Jur că nu le ai creḑut. Alta e durerea mea cea mai amară. Nu e clipită, in care să n'umi sfâşie sufletul vorbe rele despre tine, şi că me vor duce de aice. Când, când se vor curma aceste negre zile? grăbesce scumpul meu soţu, ca să se curme cât mai curând să nu fie pre târziu mâne . . .

Goriţă, respunde-mi cât mai curând, căci dulcile tale cuvinte-mi vor vindeca inima. Soţia ta, Miranda Tulianu.

Nu me uita, scumpul meu soţu, nu uita! şi grăbesce, grăbesce.

Gorea a căḑut in genunchi, şi i s'a însănătoşat inima in dulci lacrimi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—Voi tuturor ceru rilor, strigă el, cum să ve mulţămescu?

Pompei ei zise atunci:

—Mai vrei să-mi ocăresci filosofia?

—Ah! scumpă filosofie! dulce filosofie!

Atunci grăi Doimiţă:

—Mai am o scrisóre; asta ţam adus'o de doue ori.

Gorea ceti.

„Goriţă! sóre al sufletului meu! Ah! amară e viaţa departe de tine! Apoi când în tóte zilele îmi sfâşie sufletul cu vorbe rele despre tine. Şi eu nu-mi potu opri lacrimile! Tatăl meu m'a preceput! Şi ah! mi-a zis astăzi că me va trimete de aice, unde să nu me afle nimene, dacă voiu mai gândi la tine. Închipuesceţi ce sfâşieri pórtă inima mea! căci trebue, să nu me mai uit la tine! Dumnezeule? cum voiu puté face eu una ca acésta! Dar tot o voiu face, sciind că tu pricepi pentru ce nu me uit la tine, ca înainte.

„Goriţă, dacă vrei să nu ne despărţiască pentru totdeauna, gândesce la viitorul nostru. Eu îţi juru, că sânt a ta înaintea cerului şi 'naintea ómenilor; din aceste clipite sunt drépta ta soţie; şi pre tine te numescu scumpul meu soţu! Eu, soţia ta, îţi jur credinţă pentru vecinicie; îţi juru, că nu voiu gândi la altul, cât va bate acest peptu.

„Goriţă, scumpul şi dulcele meu soţu; cum să facem; pentru ca să fim una? Gândescete la acésta, şi fă toţi paşii tre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

buincioşi. Incearcă a face cunoscinţă cu tatăl meu, pentru ca apoi să-mi cei mâna după cum se cuvine. Eu sciu că nu me va da ţie de soţie; dar noi astăzi suntem soţi în suflet; şi vom vedé, cum ne va învăţa mintea, ce să facem. Judecată bine, şi bărbăteşce; că nu e zi de perdut. Decât să ne despărţiască, şi să perim, mai bine să părăsim pre acela, cari ne vreu reul, şi să remânem uniţi pentru totdeauna.

Nu uita—pre a ta credincióşă soţie, pre Miranda Tulianu."

— Soţu! . . soţie! . . . şoptì Gorea în farmecul unei nóue fericiri, — negustate încă. Ceriule! cât eşti tu de bun pentru mine!! Aşa se legăna el în nisce visuri luminate. Apoi îl cuprinse o nóuă grije:

—Cum să ne unim cu dulcea mea soţie? Şi totuşi trebue să ne unim, de ne ar sta 'n cale iadul cu tóte satanele lui! — —trebue să ne unim!— —Şi ne vom uní!!! — —Dar, Doimiţă! tu ai zis, că-mi ai adus o scrisóre de dóue ori. Când?

—Odată până a nu merge la ţară, odată acuma.

—Care scrisóre?

—Asta. Când mĕ băteau dracii, ea şedea subt o piatră.

—Sub o peatră! dar nu era la tine?

—Când m'au luat la bătăi, era la mine; dar ei au strigat, că eu ducu scrisori! Atunci eu am lăsat-o jos; am tras

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cu piciorul o peatră pe ea, și am zis să mĕ caute, dacă credu, că ducu scrisori. Ei m'au căutat, m'au bătut, și s'au dus. Eu atunci am luat-o de sub piatră; dar n'am mai putut veni pe picióre. Am strigat, și au venit ómenii, m'au redicat într'o căruță, și m'au dus la Turnea. El m'a trimes îndată la țară. Și acuma am venit. Nici acuma nu sunt sănătosu âncă; dar eu am zis, că sunt sănătosu, pentru ca să me lase, ca să vinu cu scrisórea mai curênd.

— Dumnezeule! strigă Gorea; dînsa-mi scrie de p'atuncia, să ne grăbim; și eu numai astăzi cetescu scrisórea!

A dóua zi Gorea nu mai era 'n orașu.

BIBL ACADE ROMÂNE

XIII.

Drumuri.

Miranda a primit o scrisóre:

„Mirando! scumpa mea soție! dulcea mea soție! Astăzi am primit amêndóue scrisorile tale cele de pe urmă. Iți juru pe ceriul meu, că numai la tine gândescu, și sunt soțul tĕu în sufletu, și 'ți mai juru, că una vom fi 'n acéstă viață. Te sărutu de mii de ori pentru credința ta; te îmbrĕțișezu dulce, și numai la tine sunt cu gândul.

„Dacă tu nu m'ai vedé un timpu, să scii, că sunt dusu — în trebile nóstre; dar voiu veni curênd; și atunci — —a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tunci — scumpa mea soție, una vom fi! Ah; tremuru la cugetul acestei fericiri, ca și care n'a mai fost pe pământu.

„Fii fericită! dulcea mea! fii fericită, și gândesce la soțul teu — până la dulcea revedere.

„Al teu: Gorea Tulian.

„Până voiu veni, scrisorile tale mi le va trimite frățiorul meu, Pompei.“

Cereanu și cu Pompei asemenea au primit câte o scrisóre:

„Frate! Eu plecu acasă — pentru trebile mele cele mai dulci. Ah! dulce plecare! și totodată amară depărtare! Scrisorile cele scumpe să mi le trimeteți la noi acasă, sciți voi, unde. Fiți fericiți, până la dulcea revedere. Al vostru frate — Gorea.“

In depărtare curênd a primit o scumpă scrisóre:

„Scumpul meu soțu! Ce țiam greșit, de m'ai lipsit și de vederea ta? Ce țiam greșit, de-mi-ai făcut un pustiu totu traiul meu? . . . Vino! o! vino, cât se póte de curând. Sufletul meu te doresce.....a ta: Miranda Tulian.“

Curând după aceasta a primit alta:

„Goriță. Dacă nu vii curând, póte nu me vei afla 'n viață. Nu am clipită, în care să nu me ucidă cu vorbe rele despre tine, și cu amenințări: că me vor ascunde în lume.

„Vino, o! vino, și me scóte din acestu iadu! . . pre a ta credincióșă.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Atunci a sosit Gorea 'napoi. La sosire-i a dat Doimiță o scrisóre;

„Scumpul meu Nu credu, că sosind mĕ vei mai vedé în viața asta. Numai gem și te strigu: Vino! vino;—și tu tot nu mai vii.

Adio, soțul meu! Adio ângerul meu. Adio sufletul meu! A ta credincióșă: Miranda.“

Gorea alergă nebun, și amândoi s'au zărit prin fereastă. Amândoi au scăpat de perire. Miranda iarăși s'a redicat la viață. In aceea zi a primit și o scrisóre!

„Ângerul vieței mele! Mâne te voiu cere la părinții tei. Dar tu scii in ce formă rea și retăcită mĕ cunoscu dînșii. Tu scii, că nu vor vrĕ, ca noi să fim una.

„Ce vom face noi atunci? Fi-vei tu și atuncea a mea? venivei cu mine în lume, pentru ca să fim fericiți, soțu și soție înaintea legii, înaintea ómenilor, precum sántem înaintea ceriului, și în sufletele nóstre. Veni-vei tu cu mine? Aștept respunsul. Ceriul să ne fie într'ajutoriu! Al teu . . .“

XIV

Ce vede luna?

A douazi primí și betrânul Turnea o scrisóre:

„Mult prețuite Domnule Turnea!

„De mai multu timpu inima mea este

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

una cu inima frumósei fiicei Domniitale, a Mirandei; și inima Mirandei este una cu inima mea. Jurăminte am jurat amândoi prin scrisori — ca una să fim tótă viața nóstră, ca soțu dreptu și credinciósă soție, 'naintea legii și 'naintea ómenilor, precum soțu și soție sântem în jurămintele nóstre, în sufletele nóstre și înaintea ceriului.

„Așa dară me rogu, să voesci și Dumniata a binecuvânta această unire de doue suflete, pentru ca 'ndată să respundem și cuvântului legii.

„Nu'ți ceru nimica, afară de Miranda; Dumnia ei e comóra cea mai bogată pentru o casă. Eu am traiul meu, și voiu face fericită și pre Miranda.

„Dacă-mi vei respunde, că nu-mi o dai de soție, apoi a treia zi, voiu lua-o eu singuru, și-mi va fi dreaptă soție.

„Cu adâncă plecare.

Gorea Tulianu.“

Turnea zimbí:

—A treia zi o va lua el singur! ha ha ha! A 'n nebunit.

A triea zi sara a adunat Turnea lume multă la sine, pentru ca să ridă mai bine. Spre meazănópte bătrânul Doimiru Turnea alerga nebunu pe ulițile orașului, cu capul descoperitu, smulgêndu-și perul, și sberând, că i'au furat copila.

Cu o zi mainainte, Gorea a primit doue respunsuri; unul de la Doimir Turnea,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cu înțelesul, că nu'i dă copila de soție; celalaltu respunsu era de la Miranda:

„Scumpul meu! Tu ești sórele meu, tu ești viața mea. Altul nimenea pe pământu. Dacă tatăl meu nu va voi, să fiu una cu tine, apoi nu va voí fericirea mea. A me rupe dela peptul teu, este a-mi sfâșiá sufletul, este a me ucide. Atunci nu mai am tată iubitoriu pe pământu; atunci te am numai pre tine, pre soțul meu cel iubitoriu; care vrea să me facă fericită. Atunci vin cu tine, una cu tine în bine, una cu tine în reu. Așa am jurat; așa juru; așa să fie! Eu de acuma aștéptu voința ta, care este lege pentru viața mea. . . .

„Aștéptu semnele tale.

„A ta credinciósă și ascultătóre soție.

„Cerul cu noi!“

Grigore sărută această scrisóre, și redică ochii la cerîu. Apoi scrise:

„Scumpa mea! Fivei tu gata de a veni cu mine mâne sară? Scrie-mi, la care óră, pe unde să me apropiu, și ce semnu să-ți facu din depărtare? Al teu. . . . .

„Ceriul cu noi!“

Diminéța următóre a priimit respuns:

„Sunt gata, a veni cu tine la viață și la mórte.

„Vino astăzi la órele noue de sară.

„In fundul grădinei nóstre, la resărit, va fi cale deschisă pentru tine, acolo să me aștepți dinafară de grădină.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Semnul să fie: trei tunături de armă, la noue óre drept.

„Ceriul cu noi! . . .“

In sara aceea la nóue óre drept au resunat trei tunături de armă, încât le-a audit betrênul Turnea 'n mijlocul lumii, ce era adunată 'n casa lui.

—Haha! rise dinsul cu mai mulți din cei de față;—ascultați, trei pocnituri de pistolu!— —haha! vor fi semnul pentru că-mi fură copila! Auziși, Miranda?

Miranda își stergea lacremile; și a ieșit dintre ceialalți. Tatăl seu a mai zis;

—Du-te, și vei plânge iarăși!

—Miranda n'a mai plâns. . . . . .

Până la miazănópte totu orașul a fost alarmatu de țipetele lui Doimir Turnea, și ale ómenilor păcii. Tótă lumea a sărit din somnu, ca să caute, unde să se fi ascuns tâlhariul cel mare, care a furat mărgăritariul cel mai strălucitu, cea mai scumpă piatră scumpă din totu orașul.

Tótă óstea ómenilor păcii s'a redicat, și a turburat pre ómeni din somnu: ómenii, cari au sărit din somnu, au turburat pre ómenii păcii in căutarea tâlhariului. . . . . .

Aceea nópte atrecut pentru Tulianu și pentru Miranda in sborul fericirii celei mai inualte, ce póte implé inima unui omu pe acest pământu—și totodată in zugrumarea temerii celei mai omoritóre, ce póte apăsa un pieptu pământénu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

XV.

O poveste frumósă.

Când a audit Miranda cele trei poeniturí, îi părea că 'n peptul ei au lovit. Atunci a eșit în grădină, și sciind, cine o așteaptă, a tremurat de fericire nespusă. Apoi s'a mai întors odată înapoi, și vĕdând acolo casa părintească, cu scumpa sa mumă, tată, iubiți frați, dulci surori, i s'a strîns inima zugrumată; întorcându-se atunci iarăși spre resăritu, și vĕdêndu-se că părăsesce casa părintéscă, de rușine amêndóue mâuile-i au sburat de-i au acoperit fața. Dar cugetul ei era deștept, și ne'ncetat îi șoptia:

„Ori îți întórce pasul iarăși înnapoi, și să mori în chinurile cele mai îngrozitóre, ori pășesci înnainte, și primesce o viață fericită de la acela, care vre să ți-o dea.“ Și pasul ei nu s'a mai întors înapoi.

Luna, cu întreagă fața sa, o vedea.

Peste trei clipite era aprópe.

—Tu ești, Goriță? șopti dênsa tremurând, ca frunza.

—Eu sunt, respunse Tulianu, dênsa dară păși înnainte, și căd'ú—în brațele lui Gorea; și-i se părea, că acuma intră înaiove în dulcile fericiri din vre-o poveste frumósă. Și lui Gorea i se părea, că de acuma dênsul o 'naove feciorul de împĕratu din poveste, și că acuma 'și ri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dică pre scumpa sa mirésă din temniţile unui bălaur noptatic.

El într'o clipită o redică 'n braţe ca pre o fióre, şi o aşeză îutr'un jilţu, sbură lângă dênsa; trei poconituri de biciu resunară, — şi feciorul de împărat, cu mireasa lui, sburau pe sus ca prin vêuturile cele bune din poveste.

Patru smei scăpărători de focu îi răpiau peste pământu . . . .

Pe atunci Turnea ridea bine cu ceialalţi, de scrisórea cea sucită a nebunului Tulian, care-i scrisese, că-i va fura fata a treia zi.

Gorea cu Miranda sburau înnainte îmbrăţişaţi strîns. — Dênşii îşi scriau cărţi în sărutări; se întrebau şi'şi respundeau numai în suspine de fericire cerească, în desfătări fără nume în limba omenéscă.

Odată numai vizitiul se întórse înnapoi, şi mormăi între dinţii sei:

— Diavolul sbóră după mine? Óre cine-i? Eu sciu, că zmeii mei sunt cei âuţi în ţara asta. Acuma să me dejc de rîs, şi să-mi spargă capul? atunci plesni cu biciul înnainte.

Gorea audé zuruitul de róte, apropiinduse de dênşii tot mai mult. De odată se ridică şi privi înnapoi; apoi poronci vizitiului:

— Trage de a stânga, şi opresce îndată! Una să nu zici; ci să asculţi; nu uita, că ne-am înţeles, să asculţi de mine orbesce. Acuma opresce pe locu! — Vizitiul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

opri; Gorea sări jos, și prinse în brațe pre Miranda, șoptind:

—Acela mână smintitu. Dacă nu va feri mai la drépta, ne sfărâmă trăsura; macar noi să scăpăm cu viața.

Cel ce sbura după ei, nu ferea spre drépta. Atunci Gorea puse mâna răpede la róte și smunci trăsura lui de un pas spre stânga. Ceealaltă fulgeră pe lângă ea înnainte.

—A! apoi în trăsura aceea nu-e nimenea. Iată-o cum se sfarmă de fanarul cela. A fost o căruță pustie.

Peste dóue clipite iarăși sburau înnainte. — La marginea orașului îi așteptau doi ómeni. Aceia cu vizitiul și cu Gorea, într'o clipită au schimbat pre cei patru zmei cu alții, și apoi, apoi—sbor peste câmpuri. sbor tot înnainte!....

Sbóră, omule cu noi, sbóră răpede, căci mai este multu până într'a șesea țară. . .

Luna privia cu drag, cum sbură un fecior de împĕratu, în brațe cu dalba lui mirésă din povestile cele frumóse. . . . . .

Pe atuncia nu mai ridia Doimiru Turnea de scrisórea sucită a nebunului de Tulian, — ci alerga pe ulițile orașului, cu capul descopĕritu.

Când s'a făcut ziuă, Gorea iarăși a intrat între ómeni, pe unde trecea lumea într'altă țară, Miranda se 'ngriji:

— Pentru ce trecem pe-aicia? Vor fi dat de scire la tóte trecătórele din țară, să ne prindă; și aicia e lumea ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mai multă, mai ușor ne vor afla pe-aïci. Gorea o molcomi:

– Ómenii păcii sciu, fecea ce zici tu, că aici e lumea mai multă; vor gândi, că noi nu vom avé inima a trece chiar pe aicia; așa dară aicia nici nu vor da de scire despre noi.

Ómenii păcii au dat de scire la tóte trecătórele din țară; dar sciind, că ei nu vor cuteza a trece pe unde-i lumea mai multă, p'acolo n'au dat de scire.

Gorea și cu Miranda erau într'a treia țară, și ómenii îi căutau cu 'ngrijire 'n tóte pivnițele și în tóte fântânile; în tóte podurile și în tóte turnurile.

În câte-va zile apoi au aflat, că nu-i află nici în poduri nici în fântâni.

Odată numai s'a întins vestea:

—I-au prins! Cu drumul de fer de astă sară êi aducu.

Lumea-și a părăsit vetrele, ș'a uitat lucrurile; și au alergat la drumul de feru; și așteptau acolo, să-i vadă sosind legați. Lumea călătóre sosi; Gorea și cu Miranda erau pe drumul cel de feru – într'așesea țară. Cei ce-i așteptaseră, bucurându-se, că vor vedé doi nenorociți, s'au întors bosumflați, când au vĕdut că ei tot nu s'au nenorocit.

Pe atunci Miranda și cu Gorea se desfătau pe malul mării, în țara cea mai frumósă de pe pământu, într'o grădină împodobită ca grădinile din poveste. Ei ședeau pe treptele unui palatu de mar-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mură albă, în unu sinu de copaci și de flori; înaintea lor lucia oglinda cea fără margini a mării; în sinul apelor se scălda luna, ca și un bulz de argintu strălucitoru; aripile ei cele de raze se îmbrețișau cu spumele cele moi, și alunecau în sboru peste oglindele cele lucii. Din depărtare nevedută se resfira prin aeru un cântecu dulce de iubire, un cântecu, care plângea de doru, póte de dorul iubitului...

La sborul acestui cântecu până la dulcea lor singurătate, amêndoi gândiau la suspinele iubirii, apoi gustau un dulce fără nume, vêdêndu-se întêlniți, un sufletu, o viață, ne mai despărțiți; vêdêndu-se înaeve așa, precum doria cântecul în greul seu suspinu. Ei simțiau că nu trăescu, ci numai saltă legănați și îmbrățișați în desmerdări necunoscute altora pe pământu.

Așa treceau zilele așa treceau lunile, cum trecu clipitele.

XVI.

Intrebări fără respunsuri.

Odată a zis Miranda către Gorea:

—Dómne cât sunt de nefericită, —

— .... de nefericită?

— .... că nu ne-a binecuvêntat tatăl meu. Eu voiu încerca, a-l ruga, să judece că ou n'am putut face altmintrile, dacă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

am voit să nu moru de chinuri, și să ne binecuvinteze. Dênsa a cerut apoi binecuvântarea dorită; dar nimene nu-i a respuns nimica. Bătrânul Turnea a zis, că nu o mai cunósce de fata lui.

Un frate al ei âncă tot striga, că-i va împușca pre amêndoi, unde-i va întêlni.

Dușmanii lui Turnea își băteau jocu de dênsul cu nenumerate sciri; că Tulianu e de mórte; că fiica lui trăesce în cea mai mare cădere; că Tulianu a murit. Asta i-au spus-o 'n mai multe rênduri; de câte ori afla, că trăesce, êi spuneau din nou că a murit.

Pompei află despre aceste batjocuri, și a făcut un pas greu, pentru ca să-i arete adevĕrul și să-l apere de supărări. Ia spus anume, că Tulian trăesce bine, și că cele ce tot aude despre el, sunt țeseturi smintite. Miranda âncă-i a scris, că e fericită; că altul n'ar fi făcut-o așa de fericită, precum este 'n brațele lui Tulianu, a soțului seu. Bătrânul Turnea tot n'a voit, să se 'mpace cu fiică-sa.

Unu frate al ei i-a scris odată:

„Părăsesce pre vênd̆ĕtoriul, și vino acasă singură; că te vom primi.“ — Miranda-i-a respuns:

„Frate! In vorbele tale nu cunoscu pre un frate al meu, ci pre un copilu fără minte. Ce vênd̆ĕtoriu visezi tu? Vênd̆ĕtoriu e acela, care 'și pune capul și viața, pentru ca să mĕ scape de la mórte? Vênd̆ĕtoriu e acela, care'și împlinesce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

jurământul seu, și m'a făcut cea mai fericită soție pe fața pământului? Vêndĕtoriu e acela, care m'a cerut de la tata, ca ómenii cei ce umblă căile cele drepte? Ah! cine-ți a spus, că e vêndĕtoriu unul ca soțul meu, acela e omu smintitu; tu trebue să fugi de el. — Cum? Sămi părăsescu eu pre soțul meu? Și asta-mi ai scris-o? Ai avut capu; ai avut obrazu? a-mi zice acésta? Ascultă! După ce inima și sufletul meu mi-au ales pre soțul cel mai de lăudat, după ce-i am jurat credință, după ce sunt cea mai fericită, fiind soția lui, apoi acuma, să am față de a-mi călca jurământul, să am inimă diavolească, de a părăsi, de a ucide pre soțul meu, care me păzesce de tóte relele, să am mintea și judecata așa de întunecată, ca să fugu eu dela fericirea mea, și să me întorcu la aceia, carii au voit să me împiedece de la fericirea mea! Aceste mi le scrii tu! Cu ce capu îmi scrii tu unele ca aceste? Apoi îmi mai scrii, să me întorcu acasă! Ce potu să mai cautu eu acasă? Gândescete numai, ce potu să mai cautu eu acasă? și pentru ce să rupu eu acuma acésta viață dreaptă a mea? Când mi-ai zis tu aceste, nu te-ai gândit la ceea ce-mi cei. Au n'ar ride lumea de schimbările mele?

„Eu am judecat, apoi mi-am ales pre soțul meu, și nu-mi va părè reu, câte zile voiu avé. Dacă așa nu voiți a mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

sci de mine; fiți fericiți, și nu ve voiu mai turbura, căci eu din partea mea sunt femeea cea mai fericită de pe fața pământului.“

Acestu frate al Mirandei a ascuns acéstă scrisóre; și n'a mai zis, să vie Miranda acasă.

Pompei a înțeles, că bătrânul Turnea când vorbesce despre Tulianu, nu-i zice decât neomu, și mamonu afurisitu, pentru că nu ș'a stins patima sa; așa dară i-a zis odată:

—Pentru ce să-și stingă o patimă atâta de curată, un simțemêntu atâta de alesu? Cui, ce nedreptate a voit dânsul să-i facă? Alte—alte patimi sunt rușiuóse, alte patimi ar trebui înfrînate! . . . Domnule Doimir Turnea! . . . pune mâna pe peptul Dumitale, și jură, că este pe pământu omu fără patimi! . . . Apoi eu cunoscu ómeni, și dumneata-i cunosci mai bine,— ómeni, și ómeni înaintați în ani, carii nu-și înfrênă patima de a'și bate jocu de virtuósele lor soții — —patima, de a arunca dispretul asupra casei lor, asupra datoriei lor,— — trăind fără cuviință; — —pune mâna pe pieptu, și zi, că nu sunt asemenea – ne-ómeni și mamoni într'adevĕr . . . . care nenorocescu pre soțiile lor, și aducu rușine și asupra copiilor lor, spre care arată lumea cu degetul, zicênd: „Iată copiii celuia, ce-și a rîs de credința casnică! Ce crescere vor fi putênd avé acești copii? Fugiți de ei, ca de cel cu holeră

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

. . . ." Ast- fel aduc ei nenorocire asupra capului nevinovaţilor de copilaşi! . . . . . Pune mâna pe pieptu, betrânule Doimir Turnea, şi jură că nu sunt asemenea ómeni ne-ómeni ! ! ! ! . . . ."

Lui Turnea îi clocotea sângele la cap, cuvêntul lui stetea înecatu, şi n'a putut rĕspunde nimica. —

Mirandei i-a rĕmas mângâerea în braţele lui Gorea.

Trecurĕ doi ani de la plecarea lor, şi dânsa din nou s'a rugat mumei sale, să aplece pre tatăl seu, să o binecuvinteze. Mumă-sa-i a respuns:

„Iu lacremi m'am rugat lui, şi tĕrêndume în genunchi; dar suspinele mele şi lacremile mele sunt neputincióse.

Gorea numai odată pe cine zări într'o grădină? şi vĕḑu că şi dênsul l'a zărit. Ochii lor, precum s'au întêlnit, mai rĕpede s'au întors într'alte laturi.

In ziua aceea Miranda a vĕḑut o îngrijire adêncă pe faţa lui Gorea. Cu cine se 'ntêlniserĕ ochii lui?—

A doua zi Miranda l'aştepta, l'aştepta la timpul sciut; şi el tot nu venia. Téma ei de eri se făcu mai grea. Intr'un târziu îl veḑù venind; şi faţa lui era strălucitóre ca de o bucurie ascunsă. In celelalte zile tot aşa de târziu venia, şi tot cu faţa mai veselă, şi mai veselă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

XVII.

Cine sunt aceştia?

Un bătrân petrecea într'o ţară departe, pe malul mării. Odată numai vede pre un tênеru venind drept spre dênsul, care-i grăí:

— Nu cumva am a preţui în dumniata pre domnul moşiei Cornica?

—Eu sunt. Se vede că eşti de pe la noi, şi me cunoşci.

—Da.

—Familia?

—Romeo.

—Şi ce faci pe aicea?

—Me preumblu puţin, şi me voiu întórce curênd în ţara mea, pentru ca să lucrez şi eu cât voiu puté. Acuma mi-am încheiat crescerea şi învĕţăturile legilor, cel puţin deocamdată; pentru că învĕţăturile numai sapa şi lopata le încheie deplin.

—Adevĕrat! Dar ce anume ramură de lucrare ĕţi vei alege?

—Brazda, plugul şi séceré. Mi-i dragu pământul, ca şi o mamă. Aşa voiu sta, şi numai unde voiu audi, că trebuesce ajutoru de legi, acolo voiu alerga; de acolo iarăşi la brazdă. Nu am ales reu?

—Ai ales fórte bine. Numai nu trebue să te ţii pré strîns de brazdă. Trebue să te învêrtesci mult prin lume, pentru ca să precepi pre ómeni, şi să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

vedi firele lucrurilor, cum se împleticesc după împrejurări.

—Ah! nici mie numi place a păzi córnele plugului; numai din când în când; când e firea mai vie, când chiamă pre omu cu o mie de graiuri dulci; tuncia chiar și scaunele judecătoresci se întorcu cu spatele în jos; pârîtorii nu mai pârescu, și nu-i pre cine apăra; ba adecă ar fi pre cine apăra, pentru că potlogarii chiar atunci au mână de a potlogări; ânsă nu-i de cine să-i apăram; nu-i pârește nimene; și pârâtorii vĕdu, că tótă firea ș'a deschis sinurile cele pline de comori, și este de unde potlogări, fără supărarea cuiva. Atunci ĕmi place a păzí sinurile firii, a vorbi cu spicele mele înălțate în vêrvurile paielor, a le vedé, cum facu plecăciunile lor cătră pământ: „iată-me coptu, acuma taie-me, ucide-me, ca să vĕ dau pâne albă, să trăiți, . . . taie-mĕ, ucide-mĕ, bate-mĕ. sfarămă-mĕ! .... Ah! câtă bunătate este în sinurile tainice ale mamei nóstre, ale pământului, a firii! câtă credință! . . . Vedi albiniile muncind ziua întrégă, și aducându munerea a casă; vedi așezământul legilor lor bine legiuitu, și bine ascultatu; vedi munca lor vara întreagă; ele apoi invită pre omu: „iată fagurii cești bogați, noi nu-i atingem; vino tu, omule, și ne ucide cu fumu înecătoriu, și ia fagurii, și-ți îndulcesce copilașii tĕi. . . Ah! multu mĕ închin eu înnaintea bunătății ființelor din fire!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Tómna totdeauna me ducu la adunarea ţerei, ca să vedu şi firele acestor adunări de cuvinte, şi câte o dată chiar şi de fapte; pentru ca să sciu — la bătrâneţe cum să me portu şi eu, dacă s'ar întêmpla, să întru şi eu odată la jilţurile acele. Când se sfătuescu în adunările ţerilor celor mai mari despre vre o lege mai însemnată, atunci me ducu acolo; şi apoi iarăşi viu la noi a casă. Iarna trebue să o trăescu în oraşele nóstre cele mari. Pe acolo bate viaţa nóstră mai viu. Apoi când vine vara, iarăşi sbor la ţară. Ah! mult sunt eu fericitu „vara la ţară," precum a cântat fericitul Depărăţanu:

„Locuinţa mea de vară e la ţară.
Acolo eu voiu să moriu;
Ca unu fluture pe flóre — beatu de sóre,
De parfum şi de amor . . . . . "

Afară de aceste mult êmi place a învĕţa şi a cunósce firele ţeseturilor, prin cari se meşteşugescu ómenii unii pre alţii, — fără de a se bate cu bolovanii. Spre pildă: un tiner se iubesce cu o copilă; părinţii nu cunoscu pre tineru, şi nu-i dau copila. Tinĕrul fuge cu dinsa, şi cu meşteşugu face, ca părinţii să-l cunósca mai adevĕrat, care apoi ĉi iartă şi-i binecuvintează. Altu părinte nu-şi póte răpí înnapoi copila din ghiarele unui mamonu; cu meşteşugu bine ţesutu cu ajutorul âncă a unui meşteşugariu mai învĕrtitu în lume face, ca să-i sbóre copila în braţe. Iată fapte bune; cari numa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cu meşteşugu se potu îndeplini. Altul nu póte să-şi resbune cu puterea asupra celui, ce-i a luat fericirea diunaintea ochilor; cu meşteşug bine împletitu despletesce fericirea dimprejurul inimei celuialalt, şi se îmbracă el în strălucirea bucuriei; până nu sosesce un meşteşugariu mai mare, care-l despletesce şi pre dênsul. În urma urmelor sosesce cel mai mare meşteşugariu, şolomonariul şolomonarilor, mórtea, şi ne despletesce pre toţi, cu buni cu rei, meşteşugari şi nătângi; şi pune capacu tuturor meşteşugurilor şi şolomonăriilor— .... Dar eu te supăru cu spicele mele, cu şolomonăriile mele, şi cu Depărătanul meu.....

Ba-mi faci cea mai mare plăcere. Me miru de dumneata, cum te precepi şi la legi, la lucruri bărbătesci; şi apoi descoperi adevărate desfătări în spicul, ce se pleacă la mórte, în albina, ce-ţi dăruesce mnerea; în cântecul lui Depărătanu, care nu are nici un firu de paragraf în sine; şi după tóte aceste şi la môşteşuguri şi şolomonii, cari adese ori—într'adevĕr îţi dau ajutoriu în lucruri mari; cu tóte aceste chiar şi eu, acuma am gustat nisce plăceri, pre cari nu le cunoscoam încă. Adecă şi eu cunosceam albinele şi spicele; dar nu credeam, că ele şi vorbescu; acuma 'mi vine să ziou şi eu chiar precum ai zis, şi încă cu plăcere, cu tóte că nu este într'însele nici un firu de paragraf. Mai stai dumnia-ta pe aicia?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Mai sară.

— Vino pe la mine în ceea sără, când mă-ta vădeşi în Schinoş. Pe sară, când nu-i nimeni. Să ne povestim nişte amăruncuri, şi să ne înţelegem despre altele, despre ispite, şi despre condiţia bogăţiei. Până atunci rămâiu sănătos pe acolo, ca pentru o puţinătate. Aduce-mi poate, că nu mai sunt străin. Să vii la mine cuddeauna.

—Me voiu sili, ca nici eu să nu rămân înnapoi; aşa respunse Romeo şi ridică ochii către cerin, cu un oftatu din adêncul sufletului. A doua zi iarăşi s'au întâlnit. Când a vedut bătrânul pre Romeo viind drept la timpul hotărîtu, i-a eşit înnainte; zicêndu-i:

—Câtă plăcere sînte omul, când într'o singurătate aşteaptă pe cineva, şi la clipita sciută întâ că vine acel cineva!

—M'au învêţat părinţii mei a nu da de smintenăli nici pre duşmanul meu.

—Ai dumnenta duşmani?

—O! şi încă ce duşmani! Dumnezeule!

—Nu înţeleg, cum Ai duşmani!

—Nici eu nu înţeleg. Iată sunt tinêr. Aş vré să fac numai bine lumii întregi. Nici un rêu n'am făcut nimênui; tot am duşmani de mórte.

— Pentru ce?

— Pentru că nu me cunoscu. Dacă m'ar puté cunósce bine, ar vedé că nu mi se cuvine duşmănie.

— Ci frăţie. D'apoi nu se póte, să faci ca să te cunóscă aşa, precum eşti?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—Că mângâi pe vre-unul?

—Şi ai să vezi mai curând.

—Ah! Dănuţ nebunul!

—De prieteni? prieteni sunt şi ei.

—Am prieteni, cari mângâie mână ce pumnul îţi dă şi mângâie-o-ţi când pumnul mâne.

—Scrie-mi şi pre mâne despre câţi câinii îţi vânc.

—În zmeuri îmi scrie; şi de voiu să mă scriu şi Dumineca pre mâne în ziua aceiora, cari nu vreau să te urască.

A trecut zi lungă şi-au înălnit amândoi a patra zi lungă, mai departe lungă.

Bătrânul nu se putea despărţi de Roman. Acesta îi împlea zilele de petrecerile cele mai plăcute. Când nu-l vedea într'o zi, traiul îi părea deşertu, viaţa pustie.

Într'o zi bătrânul întrebă pe prietinul seu:

—Câte odată te vedu voiosu; eate odată tristu şi gânditoriu. Şi nu-mi mai spui, pentru ce a intrat tristeţa în inima ta.

—Ba ţi-am spus: Mă uresce cine-va!

—Ce-ţi pasă de nebunii de duşmani! Ei n'au pace pe cât eşti fericit. Lasă să se innece în veninul lor.

—De mulţi nici nu-mi pasă. Dar de unul îmi pasă; pentru că nu pot fi fericit deplin, până mă uresce acela.

—Asta-i altă vorbă. Mi se pare câţi bate inima pentru o fetiţă,—şi—părinţii ei te urăscu. Spune, nu-i asta?

—Samănă.

—De pe unde e acea familie?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— De pe la noi. Mai aprópe de dumniata, decât de noi.

— Stăi! te cunósce tatăl copilei? Astami o spune.

— Nu me cunósce. Asta-mi cade mai amar.

— Ah! apoi dară dumniata eşti cel mai fericitu. Ai fericirea în mână; pentru că n'ai decât să faci să te cunóscă, şi 'ţi jur, că îndată te va priimí de fiu. Asta-'ţi o jur, pentru că eu te cunoscu, astăzi te-aşi priimí; şi — dacă — póte copila aceea — s'ar fi — cununat cumva cu altul, necrecjênd, că să ve puteţi uní cândva, ori — póte ascultând de părinţi, — apoi, — zic, iată eu ţi dau cuvêntul meu, că ori când te voiu priimí ca pe fiul meu!...

— Şi eu me voiu închina domniei tale, ca iubitului meu tată, dacă aş fi perdut pre aceea, la care gândesc. Însă eu sciu, că acea copilă nu schimbă cuvêntul seu.

— Ascultă-me. Dacă e aşa, apoi numai să-mi spui, cine-i acel părinte; şi eu ţi dau cuvêntul meu, că-i voiu arêta, cine eşti, şi-ţi jur, că ve voiu împăca. Asta nu-e mare lucru pentru mine.

— Iţi dai cuvêntul?!! O! cere şi dumneata, să-ţi fac şi eu un lucru; lucru mare să-mi cei; lucru greu să-mi cei; şi jur, că'mi voiu pune capul, şi ţi-l voiu face; dacă dumniata îţi dai cuvêntul.—

— Nu-mi dau cuvêntul,—

— Nu-ţi dai cuvêntul?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/muzeu

—Nu, decât numai așa, dacă-mi vei face și tu un lucru.—

Am jurat, că ți-l voiu face, ori voiu perí; spune-mi-l răpede. Lucru mare să fie, lucru greu!

—Un lucru mare; un lucru greu.

—Așa! așa! Caro-i acela? să sbor!

—Un lucru, cu care-mi vei scăpa viața. Me róde o durere, și încă n'am putut-o lecui.

—Spune-mi lécul, ca să ți-l aduc, cu prețul sângelui meu.

—Și eu să te strângu la pieptul meu, ca pre acela, care-mi ai dat viață de a doua óră.

Așteptu numele lécului.

Bătrânul îl prinse de mână, se uită la dênsul cu iubire duiósă, și începù:

—Ascultă-me. Am avut o copilă,—

Numai ai avut! . . . .

Póte o voiu mai avé . . . Bătrânul șterse o lacrimă și urmă:

—Copila mea—îi sunt tată, nu potu zice însu-mi, că a fost frumósă; dar tótă lumea venia, să o vadă, ii să o laude. Dar lasă frumusețele. Dênsa era ângeru întro copilele de pe pământu. Ah! și cât o iubiam! Me închinam la dênsa, ca la un serafim. Și de raza sórelui o temeam, să nu-mi o ardă, mititica! și de umbra lunei o temeam, să nu o deóche. Așa-mi a înflorit la sînul meu, gingașe, dulce și credincióșă. Odată apoi au adus vêntósele la noi un diavol, un mamonu. Acela a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

făcut tóte fermecăturile satanelor, pentru ca să facă să cadă îngerelul meu din credința cea limpede; dar scumpa mea flóre l'a afurisit, scii, cum póte afurisi o ginga șe copilă: „Fugi întunecatule, că eu me temu de tine!“ Dênsul vêzênd așa, a început cu alte meșteșugiri; și a spăriet pre biata neprecepută, că-i va ucide părinții, dacă nu va fugi cu dênsul. Și bunul meu îngerel a fugit cu dênsul, să nu-i piardă mamonul părinții. S'a jertfit, sermana turturică, s'a jerfit pentru părinții sĕi, ca să se arunce în iadu. Mamonul apoi ușor a putut-o face să zică: „Sunt fericită! dați-ne binecuvêntarea părintească!“ Afurisitul n'a putut avé pace, nu s'a putut ușura nici dênsul fără binecuvêntarea nóstră. Dar eu dacă i-așĭ binecuvênta, apoi mi-așĭ loga scumpul meu îngerel cu diavolul pentru totdeauna. Sermana, nenorocita de mumă-sa, tot îmi cădea în genunchi, lăcrămată, și înnecată în suspine, și mi-se ruga pentru dênsa, cum se rógă o mumă în genunchi înaintea unui împĕratu, cerênd iertare pentru singurul ei fiu judecatu la perzare; așa dênsa mi-se ruga, să-i primescu pre amêndoi în sinul nostru dicênd, că acolo între cei drepți, se va îndrepta și cel fără de lege. Dar eu n'am ascultat'o. Am încercat a uita copila cea perdută, și-mi ziceam, că n'am copilă; și nu-mi puteam crede, ceea ce-mi spuneam eu însumi. Am încercat, a-mi închipuí, ca și cum

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

aici n'aș fi avut acea copilă: În zădar! în visul meu pre dênsa o vedeam; și încă—fericită; o vedeam preumblându-se prin grădini cu flori frumóse, rĕdimată pe brațul soțului seu celui afurisit. Apoi când mĕ deșteptam, mai amar și mai sĕ-șiitoriu mi se închipuia în gându temnița, în care o ține diavolul, Acuma am luat lumea în capu. Când am păsit peste pragul casei mele, m'am jurat, că ori nu voiu păși peste acel prag, ori îl voiu păși cu scumpa mea copilă, smulsă din ghiarele bălaurului. L'am vĕdut odată pe aicia, dar n'am vroit să încep lucrul meu cu puterea. Numai cu un meșteșug țesut bine cred, că aș puté să-mi ridic copila din temnița cea afurisită. Acuma, te-ai jurat, că-mi vei aduce leacul vieței mele: El se numesce Miranda mea. Monomul se chiamă Tuliau.

—Am înțeles; și ascultă respunsul meu: Astă-zi sară me vei vedé păsind înaintea ta, aducênd de mână pre Miranda, și zicându-i: „Mirando! te dau în brațele tatălui tĕu. Cale bună!“ —Asta-ți-o jur.

—Așa-mi-o juri!—

—Asta-ți-o jur pe cuvêntul meu, eu, Grigore Romeo din Romani,—dacă-mi juri și tu pe cuvêntul tĕu, că me vei face cunoscut cu acela, care ține în mână împlinirea fericirii mele!

Îți jur pe cuvêntul meu, că voiu face să te cunóscă, și să te iubiască, precum

Muzeul Digital al Romanului Românesc

îmbesce tatăl pre fiul seu cel crediuciosu, și să-ți deie în brațe fericirea ta cea dorită. Și dacă va aduce sórta altmintrele, te voiu lua eu de fiu, dacă vei voi și tu. Atâtați juru pe cuvêntul meu! — —

—Bucură-te, dară, tată fericitu! Așteaptă-me la locul, de unde vei pleca a casă cu fiică-ta, Miranda, în brațe, fericită și dênsa scăpând de tristeța sa. Asemenea me bucur și eu, căci ținu în brațe fericirea mea cea dorită. Acuma sbor la locașul lui Tulian.

— Ceriul să te păzească de dênsul! Ceriul să-mi scótă pre Miranda din ghiarele lui cele afurisite! Și vêntósele să'l arunce în fundurile mărilor!!

Sara veni, și bětrênul Doimir Turnea, în nerăbdarea sa, privia pe fereasta palatului de plecare, óre nu va vedé pre Romeo de departe, venind cu fiică-sa. Și cum tot nu-l vedea, l'au cuprins fiori: nu cum-va, în lupta sa cu Tulianu, s'a nenorocit și dênsul, și póte—și fiică-sa! Intr'un târziu i-a bătut inima tare:

—Iată Miranda mea!—O ceriule! sunt perdut! Ea e de brațul lui Tulian!

Tulian intră atunci cu Miranda sub bolturile palatului. Acolo a strins'o de un braț, și i-a zis:

—Mirando! acuma te voiu da în brațele tatălui teu, care-i în atreia încăpere de aici, și-ți voiu zice: „Fii fericită!“

—Ah! vêndětoriule! ba nu mĕ vei da, respunse Miranda în șoptire fiorósă, smân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cindu-se, să fugă de Tulianu. Dar dênsul o prinse de braţu şi mai strâns, şi o ducea înnainte cu puterea.

Pe unde treceau atunci, era cam întunerecu ; dênsa nu putea vedé bine, cine e acolo, şi ce se întâmplă. Numai atâta simţia, că cineva o tot stringe de braţu, şi o duce înainte. . . .

Bětrânul aştepta cu inima apăsată, ce se va întêmpla.

Miranda numai de odată se oprí, îngrozită, înnaintea tatălui seu ; care o prinse iute de mână. Dênsa audí atuncea nisce cuvinte, ca nisce tresnete :

—Mirando, te dau în braţele tatălui teu. Fii fericită !

Dênsa să abătù să fugă, zicênd zugrumată de gróză :

—A ! dimone afuri. . . —

Aici amuţí, şi remase înghеţată, căci pre Tulianu—nu'l vedea nicăiri !—şi acela, care o dete tatălui seu, nu era Tulianu.—Aşa, immărmurită, fără scire cădù în braţele lui Turnea, privind îngrozită la necunoscutul. Turnea grăí atuncea către acesta :

—Romeo ! tu ţ'ai împlinit cuvêntul teu, póte jucându-te cu capul.—Mi-ai dat viaţă în peptu. Acuma numesce-ţi şi tu leacul vieţei tale. Ce am jurat, am jurat ; cuvêntul meu e cuvêntu. Care-i numele leacului teu ?

—Miranda.

—Cum ai zis ?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Numele leacului meu e — Miranda.

Turnea amuți, neprecepându-se.

Miranda abia suspina:

— Lăsați-me, să me ducu, să strigu în lume: unde-i Goriță al meu? . . .

— Dumniata me cunosci, zise Romeo către Turnea.

— Te cunoscu până în sufletu.

— Cunósce-me acuma și mai deplin, fața mea și capul meu este schimbatu cu meșteșugu. Acuma . . . . eată, vedeți-me cum sunt eu înaeve . . . Și numele meu e: Gorea Romeo Tulianu.

— Goriță! țipă Miranda, și-i sbură în brațe.

— Fiul meu! strigă Doimir Turnea, — frumos m'ai înșelat!

— Înșelat! Omule! te-am înșelat? Te joci cu diavolul, când vrai să te joci cu mine!

— Am ris numai. Nu-mi lua tu cuvintele îndată chiar înaeve.

— Ba le iau! pentru că odată ușor le ai puté lua tu înaevé. — Așa dară ve părăsescu Miranda, remas-bunu! — póte ne vom mai vedé odată — altmintrile. —

Sângele a înghețat în inima Mirandei.

Ce revedere! . . . . .

XVIII.

Jale retăcită.

In brațele lui Doimir Turnea a căduț un înger — fără viață

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Când a sosit acéstă gingașe ființă în țara părintéscă, intrând în orașul cel cu fața albă, inima ei era négră.

De aci 'nnainte, așteptarea și suspinul ia fost viața; suspinul ei era amar, așteptarea era dulce.

Așa s'a strecurat în nimica un anu de zile după numerarea neguțătorilor; o vecinicie,—după numerarea inimei ei. Suspinul seu din durere amară, s'a făcut mângâere dulce pentru inima ei; dar așteptarea ei din mângâere dulce s'a făcut batjocură amară pentru sufletul seu.

Intr'o diminéță intră unul de la poștă în casa lui Turnea, și-i întinse un plic cu pecetea albastră. Bětrânul rupse pecetea și 'ndată grăi cu mirare. Ce poștă sucită! Plicu-fără scrisóre!-In locu de scrisóre âusă era o gazetă. Dinsul o despătură, o 'ntórce pe tóte fețele și zărește că pe o față era făcut un semnu cu plumbu albastru. Acolo a cetit:

„Noutăți de pe câmpul de resboiu.

„Lupta s'a încheiet . . . . . Poporul chinuit și-a sfărmat lanțurile chiar de căpătînele acelora, cari l'au fost bătut în robie. Țara cea mai frumósă de pe fața pământului a prins iarăși la sufletu.

„Muma neamului românescu a reînviet; inima ei, cetatea cea vecinică, s'a reînălțat strălucită, cum n'a mai fost.

„Muma tuturor nómurilor de pe pământ, care le a 'nvețat, că 'n loc de silă trebue să domnéscă dreptatea și legea,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

acea sfântă mumă și'a ters lacremile: fii ei cei adeverați au frânt cerbicea puterii întunericului.

„Poporul pórtă 'n brațe pre mântuitorii sei

„Din toți căpitanii cei lăudați, mai lăudat e un tênĕr, cu numele Tulio, puiu-mâmi poporului. Dênsul, ca prin puterea unui farmecu, a ajuns căpetenia unei glóte de flăcăi tineri, flacările neamului; cu acești'a a zburat el pretutindene înnaintea șirelor celor bătrâne, pe unde se sămăna perirea; dânsul pretutindene în fruntea lor, ca și cum ar fi vroit să deie piept cu perirea să ciocnească dinți cu mórtea . . .

„Poporul se'chină în numele lui . . . .“

Miranda cea părăsită, de luni de zile ședea singurică; singurătatea-i era tótă mângăerea. Când o zugruma dorul, să cadă, credința în așteptare îi mai ținea inima.—Numai se tot uita, uita peste lume cătră apus, și suspina din adêncul pieptului, șoptind cu amaru și cu dulce:

—Ah! Gore! Goriță al sufletului meu! óre în ce parte a lumii retăcesci tu? . . óre ai tu pacea sufletului, ori póte o duci în suspinuri?. . . o, dar trebue să facu o întrebare mai amară: óre trăești tu, și te voiu mai vedé odată pe acestu pământu, ori ai trecut în ceca lume?! . . . . Dar . . . . mai este o întrebare și mai cutremurătóre; dacă trăiesci sub razele acestui sóre, óre mai gândesci tu la mine, la biata pasere părăsită, ori —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ori—ah póte m'ai uitat?! . . . . . o nu; nu,—căci dacă stelele tale te-ar retăcí, aș porni o taberă de dușmani, să te prindă din ori care colțu al pământului și să te — —nu, nu! tu nu m'ai uitat; și ne vom întâlni odată, în fericire îngerească pe acestu pământ. . . . .

Tulianu gemea cufundatu în pământu, între patru pereți de granitu. Suspinele lui nimene nu le audia, decât nisce porți surde; fulgerele ochilor lui nimine nu le vedea, decât întunerecul cel orbu;— brațele lui nimene nu le strîngea, cu căldură, decât nisce cătuși ca ghiața. Numai tunetul amenințărilor lui scuturau din când în când pre o ureche, lipită de pétră pe dinafară de zidu . . . . . .

Lui Doimir Turnea i-au mai adus un plicu Acesta era cu pecete roșie. Intr'ênsul o scrisóre și o gazetă; pe fața, care vorbea despre câmpul de resboiu spunea, că Tulio a remas pe câmpul de bătae. Din fiăcăii lui numai unul a romas, ajutorul lui; cel mai viteazu din toți; dênsul este românu, și se numesce Trunca. Acesta face mare nume țerei sale, pentru că dinsul va primí cele mai înalte laude din toți vitejii. Iar pentru cei căduți în bătaie se va face o serbătóre de jale . . .

—Pe o altă față spunea gazeta într'un locu:

„Insemnare despre cei morți în ziua cutare, în orașul cutare: . . " între al-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ții: „Gorea Romeo Tulianu, din Romani.“

În scrisórea dealăturea gazetei erá chipul lui Tulianu; și scriitorul unui ospitalu spunea:

„Domnule Doimir Turnea! prin acésta am cinstea, a-ți trimete chipul lui Tulian, care a repausat sub îngrijirea nóstră, cerêndu-ne mai nainte de acésta, să-ți trimetem chipul seu. Iar aretarea cetățenéscă despre aceasta o vei vedé în gazeta deregătornicéscă ce ți'am alăturat aici. De almintrile multă sănătate de la noi!“

A' doua zi i-au adus altă scrisóre. Acésta era de la Trunca, dintr'o țară de departe. Într'însa spunea:

„Scumpe și lăudate domnule Turnea!

„Blândeța sufletului meu nu me lasă ca să-ți spun cu tóte câte aș dorí să scii despre mine. Vei cetí despre acésta în gazetele celé mai de frunte...

„ . . . Eu numai atâta pot spune acúma că cinstescu pré mult casa domniei tale, și doresc u,—să nu măriți pre frumósa Miranda; până voiu puté vení eu la dumniata. Eu aș sbura într'o clipită de aicia, ânsă o împrejurare fórte plăcută me oprésce câte-va zile ânc ă, adecă némul acesta vra să'mi mulțăméscă într'o formă serbătorésc ă pentru puținele ajutóre, ce i-am dat în lupta sa. . . . “

Miranda le cetea și ea tóte aceste.

Când a zărit dênsa chipul lui Tulian, inima ei a saltat în coriu de fericire;— și apoi când a cetit însemnarea despre

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dênsul în rândul celor repausați,—lumea s'a întunecat înaintea ochilor ei, și dênsa a căduț pământului . . .

Când s'a deșteptat, a întrebat cu graiu ca de mórte :

—Dară—dênsul, ce ne-a scris dênsul ?

—Nimica.

—Nimica ?

—Nu ne-a scris nimica.

—Stați, stați ! . . acest lucru e nențelesu.

Când a cetit a doua zi scrisórea lui Trunca, a tresărit :

—Stați ! . . căci unu roiu de gânduri se încrucișază în sufletul meu . . . Deacum nu me veți mai vedé plângênd. . . . Turnea o întrebă cu frăgezime :

—Spune-mi, scumpa tatei, ca să me bucur și eu mai mult.

—Mie-mi șoptesce o stea din gândul meu, cine e acel Tulio lăudatu. . . . .

—Dar celalaltu, — —Tulianu cel— —

—Zilele viitóre trebue să ne deschidă lumină . . . Când se va face serbătórea dreptății în cetatea cea vecinică ?

—Peste câte-va zile.

—Taică ! dacă vrai să uciși pre fiică-ta, să remânem acasă ; — dacă vrai să o învii, — să mergem, să fim de față la acea serbătóre ; pentru că aceea trebue să fie serbătórea dreptății,—a dreptății !

. . . Cred că ne-am înțeles. . . .

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

XIX.

Ziua dreptății.

Cetatea cea vecinică s'a 'mbrăcat în vesmintele sale cele alese, pentru o serbătóre mare. Acea serbătóre a fost ziua dreptății. . .

Capul țerei s'a hotărit, să pedepséscă în ziua aceea pre cei nedrepți, și să resplătéscă pre cei lăudați.

Pentru acéstă serbătóre au ales în Cetatea cetăților zidirea cea mai uriașe, acoperită numai cu ceriul, pentru ca să 'ncapă 'ntr'însa tot poporul, și să vadă făcându-se dreptate în fața lui, supt ochii sórelui.

Sute de buciume și de cornuri scuturau zidurile; ferestele caselor s'au îmbrăcat în ghirlande verdi; cununile și strujturile de flori fluturau peste tóte frunțile palaturilor, și peste tóte coperișele turnurilor.

Poporul în sute de mii inundase în palatul cel mare, pre care-l numiau cortul dreptății,—și s'au îndesat, cap lângă cap, pe sutele de trepte din aripile cari se 'ntindeau de dóue laturi dela foișórele cele nalte.

Părinții cetății s'au adunat, împreună cu mai-marii țerei;—apoi au resunat trimbițe, buciume, și fanfare, și tóte fețele s'au întors către pórta cea mare. P'acolo intră domnul țerei cu mare alaiu,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

și iudată s'a suit în fruntea foișorului celui mai nalt și mai strălucit.

Alăturea cu acest palat luminat era o casă mare întunecată,—casa lacremilor și a tânguirii. In încăperile sale cele strêmte și întunecate suspinau mulți ómeni; alții vinovați, alții nevinovați.—

Domnul țereí a poruncit să se 'nfățișeze 'nnaintea lui cei de lăudat și cei de osândit.

Mai întei au sosit dintr'un foișor de lângă pórtă acei ce se grăbiau la lăudat. La bine se grăbesc ómenii, încât sosesc, până a nu fi chemați; la reu nu se grăbesc tare.

Acei ce s'au purtat vitejesce 'n bătae au îngenunchet pe rând pe treptele foișorului; și domnitoriul le a pus la piept câte un ban de oțel, și pe frunte câte o cunună de stejar.

Ómenii cei deștepți se mirau, de ce nu voiesce să scape întei de supărările cu cei nenorociți, și apoi să se desfăteze în laudele și cununile celor aleși.—

El însă sciá, pentru ce nu chiamă pre nimene la pedépsă:—nu erá nimene de pedepsit.—

In urma tuturora, îngenunchea acela, căruia i s'au hotărît laudele cele mai mari. Numele lui erá Trunca.

Părintele țerei redica o cunună de stejar, cu cercul de argint, frunzele de aur, mugurii numai petre scumpe, bobocei numai mărgărintari.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Trunca tremură de așteptare, să i-se așeze pe frunte frunzele cele de aur....

Ele însă au zburat înnapoi; căci toți s'au cutremurat, câți erau de față.....

O pocnitură a scuturat tóte piepturile; —când un om a 'ngenunchet înnaintea domnului, întinzându-i o hârtie....

De unde a venit pocnitura?

Tótă lumea și'a întors ochii către casa plângerii. Acolo se îndesară mii de ómeni din popor, și băteau în porți mânioși, strigând:

—Deschideți porțile, să vedem, ce-i acolo; ori le sfărâmăm! Deschideți! deschideți! dați cu bolovani!

Alții strigau, alții pocniau în porți; care cu buzdugane,—care cu bolovani.

De odată s'au auzit și strigăte că unde-i Tulio? Tulio n'a fost între morți! Unde-i Tulio?

Unul din popor striga 'n graiu amenințătoriu:

—Mi se pare, că Tulio geme undeva pentru vicleniile unor ómeni retăciți.... Aceia vor plăti scump meșteșugirile lor!...

—De va fi Tulio în temniță, și ei în mătăsuri, schimbați-i în locuri!

—Scóteți-i din mătăsuri, și dați-i peste cap din vêrful măgurei!.....

—În furci!

—Dați în porți!—spargeți porțile 'ntei!

—Dacă vom aflá acolo pre Tulio— —

—Acolo-i! Să sciți, că-i acolo.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

* *

O cetate mare dormiá adêncită în brațele nopții.

Ochii caselor erau închiși, întunecați. Pe uliţele cele mari numai păzitorii noptatici căscau, rezimați de câte un colț de turnu.

Dar pe cóstele cele negre ale unei case mari ce se vede?

Un chip de om! — El se urcá în sus pe părete, ca și pe o scară. . . . .

Ajungând la o fereastră, acésta o deschise cineva din lăuntru, și-i șopti:

—Tu eşti? Spune cuvintele sciute.

Omul ii respunse:

—„Una pentru alta, — Doimiță.“

—Doimiță! iè hărtiuța asta, și dă-o lui Pompei îndată, âncă 'n nóptea asta. De azi în trei zile la resăritul sórelui vor să-mi taie capul . . . . . Iè sama pe uliţe, să nu te prindă păzitorii. . . .

— Mai degrabă vor prinde ii șerpii din ponórele pământului.

Tulianu numera clipitele. Pe cât gândiá la aceea, ce aștepta cu dor aprins, clipitele-i păreau vócuri; și când i alunecá gândul la aceea, că 'nnaintea lui s'a căscat pământul, zilele-i zburau ca și clipitele.

Când i-a resărit sórele de a dóua óră, a 'ngenunchet înnaintea lui; și suspinând din adêncul sufletului, a grăit;

—Raze binefăcătóre! dacă ochii mei nu ve vor mai vedé îmbrățișând a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cest pământ bulgăros, ve rostesc cele de pe urmă cuvinte ale sufletului meu. Fiți dară binecuvêntate, pentru luminele, cu cari mi-ați dat zile senine și dulci. Dacă mânele cele rele îmi vor întuneca viața, voiu eși dintr'însa liniscitu. Póte numi se cuvine mai multă fericire în astă lume . . . . . O, Mirando, Miranda inimei mele! . . . . sufletul meu zbóră prin lume după tine . . . . . Póte de astăzi până la a doua resărire a sórelui va scăpa din închisórea asta, care se numesce pieptul meu, și te va ajunge, și nu te va mai lăsá din brațe în vecie. . . . . .

Ziua cea de pe urmă a trecut,—și ușița de la chilia lui nu s'a deschis.

Când apunea sórele, Tulianu a grăit, în liniscea morții:

—S'a 'nchiet lumina vieței mele! Nu voiu vedé mai mult sórele în vecie! . . .

Nóptea s'a așezat peste cetate.

Când și'a redicat ochii, a veḑut că lumina sórelui i-a spăriet liniscea. Atunci a grăit în sine:

—Dacă a trecut și nóptea asta peste mine, apoi mai bine nu mai vedeam razele sórelui, ca să-și mai ridă de mine . . . . . ha! ! . . . . . ce pocnitură? . . . . . alta! . . . . să-mi fac eu tencușorul, care să-l trimet Iónitei. Unde-i chipul meu? ca să i-l trimet pre el în locul meu. . . . unde-i? . . . . ha! nu-i! mi-l au furat!! . . . . . alte pocnituri! . . . . veniți! sunt gata . . . . . mai șopti el; —și căḑù într'un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

somnu, cu visuri pline de mirare.....

In vis i s'a părut, că aude pocnituri de bolovani bătuți în porți de fer; apoi a auḑit, că părcălabul seu se rógă mai marelui seu, să-l ierte; pentru că el numai a uitat pre robul acesta în temniță; și să pedepsască pe unul Trunca, pentru că el a făcut multe țeseturi în ascuns... apoi a visat, că-l ridică pe brațe, și-l duc așa pe scări la vale, și pe scări la dél...

—Ura!!! i durduîră 'n urechi mii și mii de strigăte;—el gândì că aceste au fost zbierătele diavolilor, și la lovitura atâtor țipete i-s'au deschis ochii.....

—Dar n'am murit încă?—șoptí dinsul cu jumetate de scire;—și deschiḑéndu-și ochii, unde se așteptá, să se vadă pe locul perzării, s'a deșteptat în fața domnului țerei, în mijlocul a mii și mii de óameni îmbrăcați de sărbătóre, cu fețele—și mai de serbătóre;—și acuma, când se aștepta să audă strigându-se „mórte,“ auḑi:

—Ura! Tulio! ura!..... Încununați pre Tulio!....

Lui i se păreá, că acuma se deșteaptă la nesce zile de strălucire, acum face nesce vițelii frumóse, cum a mai făcut ..... Acuma-l ridică ostașii în umere, și-l duc în laude și 'n cântece.... Acuma i se părù că se vede în mijlocul unei serbători mari, între nesce străluciri ne mai veḑute.....

Atunci domnul țerei ii puneá cununa cea de aur pe frunte.....

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Ochii lui Tulianu, s'au deșteptat cu totul, și când a 'nțeles bine, ce a vedut, a căduț în brațele a doi căpetenii.

Atunci s'au audit doue țipete de femee, din doue foisóre de alăturea.....

In acel clipet Trunca s'a aruncat în genunchi la piciórele domnului țerei cerênd iertare capului seu, că-i va spune tóte.... Apoi a căduț și la piciórele lui Tulianu, zicând, că nu așteaptă, să-l părăscă el, ci cunósce singur tóte relele, câte i-a făcut;—numai să-l ierte. El l'a meșteșugit între morți, apoi în temniță, supt nume mincinos; el i-a furat chipul, și a scos veste despre mórtea lui, murind altul supt numele lui....

Tulianu nu'l audiá; el erá cufundat într'un leșin adênc.

Domnitoriul a poruncit atunci:

—Luați pe Trunca; bateți-l în lanțuri; și puneți-l în locul lui Tulio.

Ostașii l'au ferecat, și l'au dus. —

* * *

Romeo Tulian s'a deșteptat într'un târziu; încet, încet; — și deschidêndu-și ochii, a vedut deasupra fetei sale doi ochi cerești, și zimbetul unei fețe dumnezeesci; umerii lui cei osteniți de mórte, îi reziman doue brațe de ânger.

Un graiu a grăit atunci:

—Ceriul ve binecuvinteze! Romeo, te am luat eu de la străini; pentru că cred,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

că de azi înnainte vei fi fiul meu; și iată, îți dau și eu o cunună.

—Cununa aceea se numiá—brațole Mirandei lui Doimir Turnea.

In clipita aceea s'a înfățișat între dînșii o femee străină și a grăit cătră Turnea:

—Eu sunt Ioana Tulianu, sora lui Romeo.

Zicând acésta, a prins pre fratele seu în brațe.

—Iuanito! Mirando! șopti acum Romeo; ah! ceriul vrù să me omóre cu fericirea! . . . . . O! adeverat,—adeverat. . . . . mie nu mi se cuvine viață fericită;—m'am aruncat pré cu foc din păreți în păreți în acéstă viață; —mórtea fericită e mare dreptate pentru capul meu . . . . . Ceriul e drept . . . . . Iuanito! . . . . Mirando! . . . .

Sufletul lui a trecut în lumea păcii vecinice . . . . . .

Nu ve jucați cu pragurile casei deaprópelui vostru. . . . . .

Miranda—a căḑut peste peptul lui cel rece.—Atuncia s'au îmbrățișat doue piepturi—reci;—și au zburat din lumea nóstră doue suflete arḑătóre.

. . . . . .

Nu ve jucați cu numele de Tată și de Mamă!—Numele aceste suntnume sfinte.

FINITU.

BIBLIOTA ACADEM ROMÂN